

WILLIAM SHAKESPEARE

JAK SE VÁM LÍBÍ¹

OBSAH

OSOBY

JEDNÁNÍ PRVNÍ

Scena 1.

Scena 2.

Scena 3.

JEDNÁNÍ DRUHÉ

Scena 1.

Scena 2.

Scena 3.

Scena 4.

Scena 5.

Scena 6.

Scena 7.

JEDNÁNÍ TŘETÍ

Scena 1.

Scena 2.

Scena 3.

Scena 4.

Scena 5.

¹ Převzato z: Shakespeare, William, *Jak se vám líbí: hra v pěti jednáních*, přel. Josef Václav Sládek, Praha 1898 (redakčně upraveno).

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ

Scena 1.

Scena 2.

Scena 3.

JEDNÁNÍ PÁTÉ

Scena 1.

Scena 2.

Scena 3.

Scena 4.

Doslov

OSOBY

VÉVODA, žijící u vyhnanství.

FREDERICK, jeho bratr, uchvatitel jeho držav.

AMIENS, }

JAQUES, } dvořané vypuzeného vévody.

LE BEAU, dvořan Frederickův.

CHARLES, zápasník Frederickův.

OLIVER, }

JAQUES, } synové Rowlanda de Boys.

ORLANDÓ, }

ADAM, }

DENNIS, } sluhové Oliverovi.

PRUBÍK, ŠAŠEK.

CTIHODNÝ OLIVER PÍSMOKAZ, venkovský kněz.

CORIN, }

SILVIUS, } pastýři.

VILÉM, selský hoch milující Audrey.

Osoba představující Hymena.

ROSALINDA, dcera vypuzeného vévody.

CELTA, dcera Frederickova.

PHOEBE, pastýřka.

AUDREY, selské děvče.

Šlechtici, Panoši, Družina atd.

Dějiště: Dům Oliverův. – Dvůr vévody Fredericka. – Les Ardenský.

JEDNÁNÍ PRVNÍ

Scena 1.

Zahrada u domu Oliverova.

Vystoupí Orlando a Adam.

ORL.: Jak se pamatuji, Adame, bylo to tak: – odkázal mi poslední vůlí jenom chatrných tisíc korun a jak pravíš, uložil mému bratru pod ztrátou požehnání, aby mne dobře vychoval; a tím začínají moje strasti. Mého bratra Jaquesa dal do škol, a pověst mluví skvěle o jeho zdatnosti; ale mne chová po selsku doma, či lépe řečeno, drží mne doma bez vychování; neboť nazveš snad vychováním šlechtice mého rodu to, co neliší se od chovu vola ve stáji? Jeho koně pěstují se lépe; neboť kromě dobrého obroku dostává se jim náležitého cviku a k tomu cíli berou se k nim za drahý peníz pojezdí; ale já, jeho bratr, neprospívám u něho v ničem, než na vzrůstu, začož mu jeho krmníci na smetišti jsou právě tolik povinováni, jako já. Kromě toho ničeho, jež mi tak štědře dává, zdá se, že mi jeho chování bere i to něco, čím nadala mne příroda. – Nechá mne jíst se svou čeledí, vylučuje mne z bratrského místa a pokud jen může podkopává mé šlechtictví mým vychováním. To jest, Adame, co mne souží; a duch mého otce, který, jak myslím, jest ve mně, začíná se bouřit proti tomu otroctví. Nechci ho déle snášeti, ačkoliv neznám ještě rozumného prostředku, jak z něho vyvázat.

ADAM: Tam přichází můj pán, váš bratr.

ORL.: Odstup, Adame, a uslyšíš, jak na mne spustí.

Vystoupí Oliver.

OLIVER: Hej, brachu! co tu děláš?

ORL.: Nic. Nejssem učen něco dělati.

OLIVER: Co tedy ničíš, brachu?

ORL.: Aj, pane, pomáhám vám ničiti to, co stvořil Bůh; – ničím vašeho ubohého, povrženého bratra zahálkou.

OLIVER: Lépe se o to přičiň, brachu, a buď ničemou.

ORL.: Mám hlídati vaše vepře a jísti mláto s nimi? Jakýže podíl marnotratného syna jsem promrhal, že mi souzeno býti uvrženu v takovou bídu?

OLIVER: Víte-li, kde jste, pane?

ORL.: Ó, pane, velmi dobře; zde, ve vaší zahradě.

OLIVER: Víte-li před kým, pane?

ORL.: Ano, lépe, než zná mne ten, před kým jsem. Vím, že jste můj nejstarší bratr a po něžném svazku krve měl byste mne znáti tak. Obvyklost mezi národy vás uznává za vyššího mne v tom, že jste prvorozenec; ale týž zvyk mne nezbavuje krve mé, i kdyby dvacet bratrů bylo mezi námi. Mám tolik od svého otce v sobě jako vy, ačkoliv uznávám, že vaše narození se přede mnou jest bližší počtě příslušící – jemu.

OLIVER: Cože, chlapče!

ORL.: Zvolna, zvolna, starší bratře, na to jste příliš mlád.

OLIVER: Chceš na mne ruku vztáhnout, lotře?

ORL.: Nejsem lotr; jsem nejmladší syn šlechtice Rowlanda de Boys. On byl můj otec, a třikráte lotr ten, kdo říká, že takový otec zplodil lotra. Kdybys nebyl můj bratr, nepustila by ta ruka tvé hrdlo, dokud by ti druhá nevytrhla jazyk za to, že's to řek'. Tys potupil sám sebe.

ADAM: Milí pánové, upokojte se; pro památku svého otce buďte svorni.

OLIVER: Nech mne jíti, povídám!

ORL.: Nenechám, až se mi zlíbí; musíte mne vyslechnout. Můj otec vám uložil poslední vůli, abyste mi dal dobré vychování; vy jste mne vychoval jako sedláka zastíraje a skrýváje přede mnou všechny šlechtické způsobilosti. Duch mého otce ve mně mohutní a nechci toho déle trpěti; pročez mi dopřejte takového výcviku, jak sluší šlechtici, aneb mi vydejte nuzný podíl, jež mi otec odkázal; s tím půjdu hledat si štěstí.

OLIVER: A co budeš dělat? žebrat, až to utratíš? Dobře, brachu, jdi domů. Dlouho se již s tebou mořit nechci; do jisté míry stane se ti po vůli; teď, prosím, nech mne.

ORL.: Nechci vás obtěžovati déle, než toho žádá moje blaho.

OLIVER: Ty klid' se s ním, starý pse!

ADAM: Jest „starý pes“ má odměna? Ba, pravda, přišel jsem o zuby ve vaší službě. Bůh dej svatý pokoj mému starému pánu! – on by takové slovo byl neřekl.

(Odejdou Orlando a Adam.)

OLIVER: Tak to tedy jest? Začínáš mi růsti přes hlavu? Však tě vyhojím z tvé bujnosti a těch tisíc korun nedostaneš přec. Hej, Dennise!

Vystoupí Dennis.

DEN.: Volá vaše Vzácnost?

OLIVER: Nebyl tu Charles, vévodův zápasník, a nechtěl se mnou mluvit?

DEN.: Račte dovolit, je zde u vrat a prosí, abyste ho předpustil.

OLIVER: Zavolej ho. (Odejde Dennis.) Tak to půjde dobře; a již zítra jest zápas.

Vystoupí Charles.

CHARLES: Dobré jitro, vzácný pane.

OLIVER: Milý Monsieur Charles, co jest nejnovějšího u nového dvora?

CHARLES: Nic nového u dvora, pane, kromě starých novin; to jest, že bývalý vévoda byl vypuzen svým mladším bratrem, novým vévodou, a tři neb čtyři oddaní mu pánové že s ním dobrovolně odešli do vyhnanství. Jich statky a důchody obohacují nového vévodu a tak jim dal milerád svolení odejít.

OLIVER: Můžete mi říci, zdali Rosalinda, vévodova dcera, jest vypovězena se svým otcem?

CHARLES: Ó nikoliv, neboť dcera nového vévody, její sestřenice, ji miluje tak, – bylyť od – kolébky vychovány spolu, – že by ji byla následovala do vyhnanství, nebo zemřela zůstanouc bez ní. Jest u dvora a neméně milována svým strýcem, než jeho vlastní dcera. Nikdy se dvě ženy neměly tak rády, jako ony.

OLIVER: Kde usídli se bývalý vévoda?

CHARLES: Povídají, že jest již v Ardenském lese a mnoho boдрých junáků s ním; tam žijí jako starý anglický lesák Robin Hood. Co den hrne se prý k němu mnoho mladých šlechticů a tráví tam bezstarostně čas jako v zlatém věku.

OLIVER: Což, budete zítra před novým vévodou zápasit?

CHARLES: Ano, pane, a přišel jsem vám něco říci. Doneslo se mi potají, že váš mladší bratr, Orlando, má chuť vystoupiti přestrojen proti mně a pokusiti se o výpad. Zítra, pane, zápasím o svou čest, a ten, kdo unikne bez polámaných kostí, dobře pochodí. Váš bratr jest ještě mlád a útlý a k vůli vám nerad bych jej porazil, jak musím pro svou vlastní čest, dostaví-li se. Protož

z lásky k vám přicházím sem, abych vám vše oznámil, byste ho buď zdržel od jeho úmyslu, aneb snesl bez hořkosti potupu, do které se uvrhne; vyhledávat' ji sám a docela proti mé vůli.

OLIVER: Děkuji ti, Charlese, za tvou lásku ke mně a shledáš, jak se ti za ni co nejlépe odvděčím. Já sám zvěděl jsem o tomto úmyslu svého bratra a snažil se pod rukou zraditi jej s toho, ale on stojí na svém. Povídám ti, Charlese, – jest to nejzarytější mladík v celé Francii, pln ctižádosti a závistný osočovatel dobrých vlastností každého člověka; potajný, zlotřilý pletichář proti mně, svému vlastnímu bratru. – A tedy čiň podle své libosti; – mně bude zrovna tak lhostejno, zlomíš-li mu vaz, jako prst. A dobře, abys toho dbal; neboť dost málo-li ho zahanbíš, aneb nezíská-li on velké pocty nad tebou, bude ukládati o tebe jedem, zaplete tě do zrádných osidel a neupustí od tebe, dokud o život tě nepřipraví tím neb jiným podloudným způsobem. Ubezpečuji tě a téměř se slzami to pravím, že není dnes tak mladého a tak zlotřilého člověka na světě. Mluvím jen bratrsky o něm; kdybych ti ho rozebral, jak jest, musel bych se zardít a rozplakat, a ty zbled' bys a ustrnul.

CHARLES: Jsem velmi rád, že jsem k vám přišel. Vystoupí-li zítra, dostane za vyučenou; bude-li pak ještě kdy chodit bez berlí, ať již nikdy nezápasím o cenu. A tak Bůh vaši Vzácnost zachovej!

OLIVER: S bohem, milý Charlese.

(Odejde Charles.)

Teď toho floutka popudím; doufám, že se jeho konce dožiju, neboť tak z duše, ač nevím proč, nenávidím nic, jako jej. A přec jest ušlechtilý; nikdy cvičen, přece učený; pln čackých snah; jak učarováním od každého milován a vsutku tak zakotven v srdci světa a zvláště mých vlastních lidí, kteří ho znají nejlépe, že já jsem docela podceňován. Však nebude to trvati dlouho; ten zápasník vše vyřídí. Nezbývá nic, než abych toho chlapce rozpálil; a to učiním hned.

(Odejde.)

Scena 2.

Luh před palácem vévodským.

Vystoupí Rosalinda a Celia.

CELIA: Prosím tě, Rosalindo, milá moje sestřenko, buď veselá.

ROSAL.: Drahá Celie, projevuji více veselosti, než jí mám, a ty bys ještě chtěla, abych byla veselejší? Dokud umět nebudeš mne naučit, jak bych zapomněla na vypuzeného otce, nesmíš mne učit, jak bych si vzpomněla na nějakou neobyčejnou veselost.

CELIA: V tom vidím, že mne ráda nemáš tou plnou měrou, jako já tebe. Kdyby můj strýc, tvůj vypuzený otec, byl vypudil tvého strýce, vévodu, otce mého, a ty bývala bys u mne zůstala, byla bych uměla naučiti lásku svou, aby považovala tvého otce za mého; tak uměla bys ty, kdyby věrnost lásky tvé ke mně byla tak ryzí povahy, jako láska má k tobě.

ROSAL.: Nuže, chci zapomenouti na postavení své, abych se radovala z tvého.

CELIA: Ty víš, můj otec nemá dítě, mimo mne, a žádného mít asi nebude, a věru, až umře, budeš ty jeho dědičkou; neboť co on tvému otci odjal násilím, já vrátím tobě z lásky. Na svou

čest, to učiním, a zruším-li svou přísahu, ať v obludu se proměním. A tedy, má milá Růžo, má drahá Růženko, buď veselá.

ROSAL.: Od nynějška chci být; a budu vymýšleti samé žerty. Počkej, – co myslíš, abych se zamilovala?

CELIA: Ano, to udělej, tak pro žert, ale nezamiluj se mi do žádného muže do opravdy a v žertu ne více, než co bys krom cudného se uzardění mohla opět se ctí vyváznout.

ROSAL.: Jaká tedy bude naše zábava?

CELIA. Sedněme si a vysmívejme se dobré kmotře, Štěstěně, až uteče od svého kola, aby její dary byly napříště stejněji rozdělovány.

ROSAL.: Chtěla bych, abychom to učiniti mohly, neboť její dobrodiní se hrozně zle umíst'ují. A ta štědrá, slepá žena dopouští se nejvíce chyb ve svých darech ženám.

CELIA: Pravda; neboť ty, které činí krásnými, málokdy činí počestnými, a ty, které činí počestnými, dělá velmi ošklivé.

ROSAL.: Ne, ne, to si mateš úlohu Štěstěny s úlohou přírody. Štěstěna panuje nad dary světskými a nikoliv nad tvářností přírody.

Vystoupí Prubík.

CELIA: Že ne? Když příroda udělá krásné stvoření, nemůže-li zvůli Štěstěny padnouti do ohně? Jakkoliv nám přírodou dán vtip vysmívati se Štěstěně, zdaž sem neposlala Štěstěna toho blázna, aby přetrhl naši rozmluvu?

ROSAL.: Věru, v tom je Štěstěna příliš krutá na přírodu, když posílá přirozeného blázna, aby přetrhl přirozený vtip.

CELIA: Snad ani to není dílem Štěstěny, ale přírody, která vidouc, že náš přirozený vtip jest příliš hloupý na rozumování o takové bohyni, poslala nám tohoto rozeného pošetilce za brousek; neboť hloupost bláznů bývá vždycky brouskem moudrých. Nu, což, mudráku, kam putuješ?

PRUBÍK: Slečno, musíte jíti k svému otci.

CELIA: Udělali tě poslem?

PRUBÍK: Ne, na mou čest, ale poručili mi, abych pro vás došel.

ROSAL.: Kde jsi se naučil tomu zaříkání, šašku?

PRUBÍK: Od jistého rytíře, který přísahal na svou čest, že lívance jsou dobré, a přísahal na svou čest, že hořčice jest k ničemu. Teď ale tvrdím já, že lívance byly k ničemu a hořčice byla dobrá, a přec ten rytíř nepřisahal křivě.

CELIA: Jak to dokážeš z haldy svých vědomostí?

ROSAL.: Ano, teď sejmi košík své moudrosti.

PRUBÍK: Nuže, předstupte obě; pohlad'te si brady. a přisahejte na své vousy, že jsem dareba.

CELIA: Při našich vousech, kdybychom jaké měly, tys dareba.

PRUBÍK: Při mém darebáctví, kdyby jaké ve mně bylo, byl bych jím; ale přisaháte-li při něčem, co není, nejste křivopřísežný, a nebyl tak ani ten rytíř přisahaje na svou čest, neboť žádné neměl, a měl-li, odpřisahal ji dříve, než spatřil ty lívance a tu hořčici.

CELIA: Prosím tě, koho tím myslíš?

PRUBÍK: Někoho, jež starý Frederick, váš otec, má rád.

CELIA. Láska mého otce stačí, aby mu dodala cti. Dost! nemluv již o něm; mohl bys ještě brzo dostat výprask za utrhačné řeči.

PRUBÍK: Tím hůře, že blázni nesmějí povídati moudře to, co lidé moudří bláznovsky dělají.

CELIA: Na mou věru, pravdu povídáš; neboť od té doby, co ta špetka vtípu, kterou mají blázni, byla umlčena, dělá špetka bláznovství moudrých lidí mnoho hluku. Tam přichází Monsieur le Beau.

ROSAL.: Ústa plna novinek.

CELIA: Kterými nás bude nadívatí, jako holubi krmí svá mláďata.

ROSAL.: Budeme tedy novinkami vykrmeny.

CELIA: Tím lépe; půjdeme tak snadněji na odbyt.

Vystoupí Le Beau.

Bon jour, Monsieur le Beau, co nového?

LE BEAU: Krásná princezno, přišla jste o velmi pěknou kratochvíli.

CELIA: Kratochvíli? – Jakého druhu?

LE BEAU: Jakého druhu? – Jak pak bych to hned řekl –

ROSAL.: Jak vtip a štěstí dá.

PRUBÍK: Aneb jak určí Sudice.

CELIA: Správná odpověď; a bije do očí.

PRUBÍK: Ano, kdyby ji nebyl dal blázen.

ROSAL.: Ztrácíš svou bývalou příchut'.

LE BEAU: Celého mne zmatete, dámy. Chtěl jsem vám povídati o pěkném zápasu, který jste zameškaly.

ROSAL.: Ano, povídejte nám, jak to při zápasu bylo.

LE BEAU: Začátek vám povím, a libo-li, vzácné slečny, můžete se podívati na konec; neboť nejlepší ještě zbývá a přicházejí sem zápas ukončit.

CELIA: Ano, povídejte začátek, který už je nebožtík a pochován.

LE BEAU: Přijdeť vám stařec a jeho tři synové...

CELIA. Zrovna takový začátek bych věděla z jedné staré pohádky.

LE BEAU: Tři švarní junáci překrásného vzrůstu a zjevu.

ROSAL.: S cedulemi na krku: „Všem lidem dává se tímto vědomost –“

LE BEAU: Nejstarší z těch tří zápolil s Charlesem, vévodovým zápasníkem, kterýžto Charles v okamžiku jej porazil a zlomil mu tři žebra, tak že jest malá naděje, aby zůstal na živu. Rovněž tak odbyl druhého a třetího. Tam leží a ubohý stařec, jejich otec, tak žalostně nad nimi hořekuje, že všichni diváci pláčou s ním.

ROSAL.: Ach běda!

PRUBÍK: Ale, Monsieur, kde je ta kratochvíle, o kterou slečny přišly?

LE BEAU: Nuže to, o čem právě mluvím.

PRUBÍK: Vida, kterak může člověk každým dnem býti moudřejším; co živ slyším ponejprv, že lámání žeber jest kratochvílí pro dámy.

CELIA: Věř mi, také já.

ROSAL.: Ale jest ještě někdo, jenž touží ucítit tu praskající hudbu v boku? Chce si ještě někdo mermomocí dáti polámat žebra? Což, sestřenko, máme se na ten zápas podívat?

LE BEAU: To musíte, zůstanete-li zde, neboť tady jest určeno místo k boji a začnou hned.

CELIA: Ba opravdu, tam již přicházejí; teď zůstaňme a podíváme se.

Tuš: – Vystoupí vévoda Frederick, Panstvo, Orlando, Charles a Družina.

VÉV. FRED.: Nuž dál! – Když si ten mladík nedá radit, ať ho strestá jeho vlastní všetečnost.

ROSAL.: Jest to onen muž?

LE BEAU: Právě ten, slečno.

CELIA: Ach, jest příliš mlád! Ale vypadá pln důvěry ve vítězství.

VÉV. FRED.: Nuž jak, dcero a neti? – přišly jste na zapřenou podívati se na zápas?

ROSAL.: Ano, Milosti, ráčíte-li nám dovolit.

VÉV. FRED.: Budete míti z toho malé potěšení, to vám říkám hned; ti dva jsou si příliš nerovni. Z útrpnosti s mládím sokovým byl bych mu to rád vymluvil, ale nechce si dát říci. Promluvte s ním, slečny, a hleďte ho odradit.

CELIA: Zavolejte ho, milý Monsieur le Beau.

VÉV. FRED.: Učiňte tak; nechci býti při tom.

(Vévoda se vzdálí.)

LE BEAU: Monsieur soku, princezna vás volá.

ORL.: Jsem k službám se vši úctou a poslušností.

ROSAL.: Mladý muži, vy jste vyzval zápasníka Charlesa?

ORL.: Nikoliv, sličná princezno; on vyzývá každého. Já pouze přicházím jako jiní zkusiti na něm sílu svého mládí.

CELIA: Mladý muži, vaše srdnatost jest příliš odvážná na váš věk. Viděl jste krutý důkaz síly toho člověka; kdybyste sám sebe viděl na vlastní oči, neb znal se vlastní dobrou rozvahou, obava před tímto dobrodružstvím by vám radila, abyste se pokusil v boji rovnějším. Prosíme vás k vůli vám samému, dbejte své vlastní bezpečnosti a vzdejte se toho pokusu.

ROSAL.: Tak učínte, pane; vaše dobrá pověst tím neutrpí. Poprosíme vévodu, aby se boj neodbýval.

ORL.: Prosím vás, netrestejte mne zlým smýšlením o mně, jakkoliv se přiznávám, že se velice proviňuji odpíraje něco tak spanilým a vznešeným dámám. Ale ať vaše krásné oči a vlídná přání provázejí mne k tomu zápasu. Budu-li poražen, dojde hanby pouze ten, kdo nikdy nebyl ctěn; budu-li zabit, umře pouze ten, kdo umře rád. Své přátely tím nezarmoutím nemaje nikoho, kdo by mne oplakával; světu neukřivdím nemaje v něm ničeho. Jen místo zaujímám ve světě, které může býti lépe vyplněno, když je uprázdním.

ROSAL.: Chtěla bych, aby ta špetka síly, co mám, byla s vámi.

CELIA: A moje aby doplnila sílu její.

ROSAL.: Mějte se dobře! Dejž Bůh, abych se ve vás klamala.

CELIA: Přání vašeho srdce se vám splňtež!

CHARLES: Nuž, kde jest ten mladý hrdina, jenž si přeje ležeti u své matky země?

ORL.: Zde jest, pane, ale jeho vůle má úmysl slušnější.

VÉV. FRED.: Zkusíte, pane, jeden výpad.

CHARLES: Ba, ručím za to Vaší Milosti, že ho nebudete pobízeti k druhému, když jste ho svou důtklivou radou nemohl odvrátit od prvního.

ORL.: Chcete se mi vysmát po boji; neměl jste to činiti napřed. Však pojd'te, ukažte, co umíte.

ROSAL.: Teď, jinochu, ti přispěj Herakles!

CELIA: Chtěla bych býti neviditelnou a podtrhnouti tomu siláku nohu.

(Charles a Orlando zápolí.)

ROSAL.: Výborně, mladý muži!

CELIA: Kdybych měla v oku hromový blesk, vím, koho by měl srazit.

(Jásot. Charles jest poražen.)

VÉV. FRED.: Nic dál, nic dál.

ORL.: Prosím Vaši Milost, nejsem ještě jak náleží v ohni.

VÉV. FRED.: Jak je ti, Charlese?

LE BEAU: Nemůže mluvit, Milosti.

VÉV. FRED.: Odneste ho. Jak ti říkají, mladíku?

ORL.: Orlando, pane můj; jsem nejmladší syn pana Rowlanda de Boys.

VÉV. FRED.: Chtěl bych, bys kohos jiného byl syn.

Svět otce tvého za ctíhodna měl,

leč já v něm vždycky shledal nepřítele.

Tím skutkem víc bys byl se zavděčil,

svůj původ maje z jiné rodiny.

Však, měj se dobře, statečný jsi hoch;

kéž jiného byls otce jmenoval.

(Odejdou Vévoda Frederick, Družina a Le Beau.)

CELIA: Být na otcově místě, sestřenko,
zdaž bych tak jednala?

ORL.: Tím hrdějším
mne činí to, že Rowlandův jsem syn,
syn jeho nejmladší, a nezměnil
bych jméno to, i kdyby Frederick
mne přijmout chtěl za svého dědice.

ROSAL.: Můj otec miloval kdys Rowlanda
jak duši svou a s otcem za jedno
byl všecken svět; – a jenom vědouc to,
že tento mladý muž jest jeho syn,
k svým prosbám slz bych byla přidala,
než v nebezpečí to se vydával.

CELIA: Teď jenom pojďme, milá sestřenko,
mu díky vzdát a povzbuditi jej.

Ten drsný, závistivý otcův mrav

mi srdce svírá. – Pane, výborně
jste obstál. V lásce plníte-li slib
tak dobře, jako zde jste překonal
vše, co si od vás bylo slibováno,
tož bude šťastna vaše milená.

ROSAL. (podávajíc mu řetěz se své šíje):

Můj pane, to zde noste ode mne,
tož od té, kterou štěstí zavrhlo
a jež by ráda více poskytla,
jen kdyby ruka prázdná měla co.
Nuž, půjdem, sestřenko?

CELIA: Tak. – Buďte zdrav,
můj čacký pane.

ORL.: Což pak nemohu
řici ani: „Dík“? Mé lepší schopnosti
jsou všechny sráženy a zůstal jsem
jak holý sloup a bezživotný kmen.

ROSAL.: Zpět volá nás; má hrdost poklesla
s mým štěstím; zeptám se, co přeje si.

Zdaž, pane, volal jste? Ba výborně
jste zápasil a překonal jste víc,
než nepřátely.

CELIA: Půjdem, sestřenko?

ROSAL.: Hned, hned. – Nuž, buďte zdrav!

(Odejdou Rosalinda a Celia.)

ORL.: Ký pocit padá mi to na jazyk
tak těžce? Promluvit k ní nemohu,
ač sama pobízela k rozmluvě.
Orlando ubohý, tys poražen!
kdos slabší než je Charles vítězí. –

Vystoupí Le Beau.

LE BEAU: Můj dobrý pane, přátelsky vám radím
to místo opusťte. Ač zasloužil
jste úcty, pravé pochvaly a lásky,
přec vévoda jest v také náladě,
že, co jste vykonal, v zlé vykládá.

Jeť rozmarný a to, co v pravdě jest,
spíš radno chápat vám, než mluvit mně.

ORL.: Mé díky, pane; – ale prosím vás,
to povězte mi: – která z oněch dvou,
jež byly tady při zápase, jest
dceř vévodova?

LE BEAU: Jedna ani druhá,
dle povahy když o nich soudíme;
leč v pravdě jest ta menší jeho dceř
a druhá vyhnaného vévody,
již chová uchvatitel, její strýc,
zde jako společníci dcery své.
Jich láska vzájemná jest vroucnější,
než přirozený svazek sesterský.
Však mohu říci vám, že vévoda
byl od nedávná nelibostí jat
k své dobré neteři, to z důvodů
ne jiných, než že lidé chválí
jí pro její ctnosti a že soustrast mají
s ní pro jejího otce dobrého.
A jak jsem živ, zlost jeho na slečnu

co nejdřív propukne. Již s bohem, pane;
kdys v lepších místech více lásky od vás
a bližší známosti si vyžádám.

ORL.: Jsem velice vám vděčen; buďte zdrav!

(Odejde Le Beau.)

Tak v nepohodu musím z nepohody;
ku zlému bratru zlého od vévody. –
Ó božská Rosalindo!

(Odejde.)

Scena 3.

Komnata v paláci.

Vystoupí Celia a Rosalinda.

CELIA: Slyš, sestřenko! – Slyš, – Rosalindo! Mílek nám buď milostiv! – Ani slova?

ROSAL.: Ani jediného, i kdybych měla odehnati psa.

CELIA: Ne, ne, tvoje slova jsou příliš drahocenná, než abys jimi házela po psech. Hod' několika po mně a třeba mne jimi zraň, jen pověz, proč's tak zamlklá.

ROSAL.: To by bylo veta po dvou sestřenkách: jedna poraněna tím proč, a druhá připravena o rozum, – proč nevědouc.

CELIA: A jest to vše pro tvého otce?

ROSAL.: Nikoliv; – něco z toho pro dítě mého otce. Ó, jak pln lopuchu jest ten všední svět!

CELIA: Jsou to jen lopuchy, sestřenko, házené na tebe svátečním rozmarem osudu. Když nechodíme ušlapanými stezkami, i na sukně se nám navěsí.

ROSAL.: Se sukně bych je setřásla; ale to bodláčí, vězí mi v srdci.

CELIA: Hled' je tedy vypleti.

ROSAL.: To chtěla bych, kdybych tam jen mohla přesaditi jeho.

CELIA: Mlč, mlč; – zápol se svými city.

ROSAL.: Ó, ty se přidávají k straně lepšího zápasníka, než jsem já.

CELIA: O mnoho štěstí k boji! však to s ním časem zkusíš, vzdor tomu, že podleheš! – Ale dejme těm žertům výpověď a mluvmě spolu docela opravdově. – Jest to možné, žes tak náhle pojala tak mocnou náklonnost k nejmladšímu synu starého pana Rowlanda?

ROSAL.: Vévoda, můj otec, miloval jeho otce z hloubí duše.

CELIA: Následuje z toho, že ty máš z hloubí duše milovati jeho syna? Když tak, musela bych ho nenáviděti, neboť otec můj z hloubí duše nenáviděl otce jeho; a přec Orlanda nemám v nenávisti.

ROSAL.: Jen, prosím tě, neměj, – k vůli mně.

CELIA: Proč bych ho nenáviděla? což není hoden všeho dobrého?

ROSAL.: Nech mne ho tedy milovati proto a ty jej miluj, protože já ho miluji. Hleď, zde přichází vévoda.

CELIA: Oči plné hněvu.

Vystoupí Vévoda Frederick a Dvořané.

VÉV. FRED.: Co nejrychleji, slečno, můžete,
se vypravte a opusťte náš dvůr.

ROSAL.: Já, strýce?

VÉV. Fred.: Ano, vy. Za deset dní
když budeš dopadena v okolí
kdes dvora našeho na dvacet mil,
smrt stihne tebe.

ROSAL.: Prosím, Výchosti,
ať nesu v dál své viny vědomost;
vždyť, pokud sama sobě rozumím
a pokud svoje vlastní přání znám
a nesním-li, či nejsem šílena,
- což, doufám, nejsem,— vzácný strýče můj,
ni jednou nezrozenou myšlenkou
jsem nekřivdila Vaší Výchosti.

VÉV. FRED.: Tak mluví všichni zrádci; očista
v jich slovech kdyby spočívala jen,
jsou všichni nevinní jak svatost sama.
Měj dosti na tom, že ti nevěřím.

ROSAL.: Však vaše nedůvěra zrádkyní
mne nemůž učinit; tož řekněte,

v čem podezření to se zakládá?

VÉV. FRED.: Tys dcerou svého otce, na tom dost.

ROSAL.: Tak byla jsem, když vaše Výsost vzala
mu jeho vévodství; tak byla jsem,
když vaše Výsost vypudila jej.

Můj pane, zrada není dědičná,
a přejde-li snad na nás od přátel,
zdaž můj to hřích? – Můj otec nebyl zrádce.

Tož, dobrý pane můj, jen křivě tak
mne neposuzujte a nemyslete,
že zrádkyní jest moje chudoba.

CELIA: Můj drahý kníže, poslyšte i mne.

VÉV. FRED.: Aj, Celie, my pouze k vůli tobě
ji podrželi zde, sic bývala
by se svým otcem světem bloudila.

CELIA: Já tenkrát neprosila, aby zde
se směla pozdržeti; bylať v tom
jen vaše vůle a váš vlastní žel.

Já byla příliš mladá v onen čas,
bych ocenila ji, však teď ji znám,
a je-li zrádkyní, jsem já jí též.
My spolu spaly, vstávaly v týž mžik
a učily se, hrály, jedly spolu;
a jako Junoniny labutě,
ať šly jsme kamkoliv, my sdružené
jsme byly pospolu a nerozlučny.

VÉV. FRED.: Jest příliš vychytralá na tebe
a její mírnost, ba i zamlklost
a trpělivost zamlouvají tak
se všemu lidu, že ji litují.
Tys pošetilá; olupuje tě
o jméno tvé a budeš skvělejší
a ctnostnější se zdát, když bude pryč.
Nuž tedy, ani neotvírej úst;
jeť pevný, neodvratný výrok můj,
jejž nad ní vynáším: jde do vyhnanství.

CELIA: Ten ortel nade mnou též vyneste,
můj kníže; bez ní žítí nemohu.

VÉV. FRED.: Jsi pošetilá. Připravte se, neti,
neb zmeškáte-li lhůtu určenou,
má čest mi svědkem, váha mého slova,
že smrtí zemřete.

(Odejdou Vévoda Frederick a Dvořané.)

CELIA: Ó, ubohá
má Rosalindo, kam se obrátíš?
Chceš, abychom si otce vyměnily?
Můj budiž tvým. Já zapřísahám tě,
jen zarmoucená nebuď víc, než já.

ROSAL.: Mám větší příčinu.

CELIA: Ba nemáš, milá;
buď, prosím, dobré mysli; nevíš-li,
že vyhnal vévoda i mne, svou dceř?

ROSAL.: To neučinil.

CELIA: Ne? – že neučinil?

Tož Rosalinda nemá lásky té,

jež učí, ty a já že jedno jsme.

Či oddělit se máme, rozloučit,
má duše milená? – Ne, otec můj
ať jiného si najde dědice.

Jen tedy shodnem se, jak utéci,
kam jítí máme a co s sebou vzít.

Tu změnu sudby sama nechtěj nést,
ni hoře své a nevylučuj mne.

Bud' svědkem nebe nyní blednoucí
nad naší strastí, mluv si cokoliv,
já půjdu s tebou.

ROSAL.: Nuž, kam půjdeme?

CELIA: Tam, kde můj strýc, – do lesů Ardenských.

ROSAL.: Ach, jaké nebezpečí hrozí nám, –
jsme dívky, – vydat se tak daleko!
víc krása láká zloděje, než zlato.

CELIA: Já přestrojím se v nuzný, prostý šat
a hlinkou zabarvím si obličej;
ty též tak uděláš a projdeme

tak volně nedráždíce lidi zlé.

ROSAL.: Či nebylo by lépe, abych já,

jsouc větší nad obecný dívčí vzrůst,

se ve všem přioděla jako muž?

Mít švarný tesák po boku a v ruce

nést oštěp lovecký, tož vypadat

pak budem, – ať již v srdci ukryto

jest ženské bázlivosti cokoliv, –

tak honosně a rekovně jak mnohý

z těch jiných mužských sket, již skrývají

svou zbabělost pod rouškou zevnějšku.

CELIA: Jak říkat budu ti, až budeš muž?

ROSAL.: Mít horší jméno nechci, nežli měl

hoch Jovišův; tož zvi mne Ganymed.

A kterak já mám tebe jmenovat?

CELIA: Jak trochu mému stavu podobno;

ne Celie jak teď, však Aliena.

ROSAL.: Slyš, sestřenko, což, bychom hleděly

těž toho šaška roztomilého

si ukradnouti z dvora otcova?

Zdaž cestou by nám nebyl útěchou?

CELIA: Ten půjde se mnou až na světa kraj;

to mně nech, já ho sama přemluvím.

Teď pojďme, seberme své klenoty

a vše své bohatství a uraďme

se o to, kdy jest nejvhodnější čas

a cesta bezpečná, by chránily

nás před stíháním po mém útěku.

A teď jsme spokojeně na odchodu;

ne do vyhnanství, ale na svobodu.

(Odejdu.)

JEDNÁNÍ DRUHÉ

Scena 1.

Les Ardenský.

Vystoupí starší Vévoda, Amiens a dva neb tři Šlechtici v oděvu loveckém.

VÉV.: Nuž, soudruzi a bratři u vyhnanství,
zdaž dlouhý zvyk ten život nečiní
nám příjemnějším, než jest prázdný lesk?
Zdaž nejsou tyto hvozdy bezpečnější
než závistivý dvůr? – Zde cítíme
jen sudbu Adamovu: proměnu
dob ročních; a když ledovaté kly
a zlostné vytí zimní vichřice
mne hryžou, do těla mi zadují,
až mrazem sychrám, usměju se, řka:
„To není pochlebenství; rádcové
to jsou, již svědčí důtklivě, co jsem.“
Jsouť sladké protivenství výhody,
jež, jako ropucha ač ohyzdné
a jedovaté, drahočenný přec
má klenot v hlavě své. Ten život náš,
jsa vzdálen hluku světa, nalézá
zde jazyk v stromech, knihy v bystřinách,
ve skalách náuku a dobro ve všem.

AMIENS: Já nechtěl bych jej změnit. Přesťastna
jest vaše Výsost, ana dovede

si přenést zarputilost osudu

v tak lahodné a smírné vyznění.

VÉV.: Nuž, nepůjdem si zvěře ulovit?

A přec mi žel těch bloudeků skvrnatých,

již rodilými občany jsou zde

v tom pustém městě, – hrotem zubatým

že máme v jejich vlastním domově

jich oblé boky krví zbrocovat.

PRV. ŠLECH.: Ba, pane můj, náš zádumčivý Jaques

se nad tím rmoutí, dokládaje se,

že v této věci chvátíte si víc,

než bratr váš, jenž vypověděl vás.

Pan Amiens a já jsme příkradli

se za ním dnes, kde ležel pod dubem,

jenž věkovité svoje kořeny

pne nad potok, zde lesem zurčící.

V ta místa příběh' jelen uštvaný,

jenž poraněn byl zbraní lovcovou,

by dokonal; a věru, pane můj,

to zvíře ubohé tak stenalo,

že každým vzdechem kožený mu šat

se napjal k prasknutí a veliké
se slzy koulely mu žalostně
po tklivé tváři jedna za druhou –
A tak tu srstnatý ten ubožák,
naž upřeně se díval teskný Jaques,
stál na nejzazším kraji bystřiny,
ji rozmnožuje svými slzami.

VÉV.: A Jaques? – co říkal? Zdali mravokárce
zas nedělal nad tímto pohledem?

PRV. ŠLECH.: Ó ano, v tisícerých podobenstvích.

Zprv o tom pláči do hojného toku;
děl: „Ubohý ty jelene, svou závěť
tak děláš, jak to činí světáci,
těm dávaje– svůj přebytek, kdož sami
již mají víc než dost.“ – A dál, jak sám
tu zůstal a tak zcela opuštěn
byl od svých přátel aksamitových.
„Aj, dobře,“ pravil, „takhle neštěstí
proud přátel dělí.“ – Bezstarostný v tom
a vypasený stádec běží kol
a nestaví se bratra pozdravit.

„Tak,“ praví Jaques, „jen dál se žeňte, dál,
vy tuční, vykrmení občané;
tak právě dělá se to ve světě:
nač ohlížet se na ubohého
a zlomeného bankrotáře tam?“

Tak nejpernějším hrotem probodá
skrz naskrz kraj a město, dvůr, ba sám
ten život, který tady vedeme,
a přísahá, že ukrutníci jsme
a uchvatitelé, ba horší cos,
když děsíme zde zvěř a bijeme
ji v jejím vlastním, rodném bydlišti.

VÉV.: V tom rozjímání jste ho opustili?

DRUHÝ. ŠLECH.: Tak, pane můj, jak lkal a rozmluvil
se o tom stenajícím jelenu.

VÉV.: Kde jest, mi ukažte; vždy slovo rád
s ním promluvím v té šeré náladě;
tu bývá vždy pln věcí obsažných.

PRV. ŠLECH.: Hned vás tam dovedu.

(Odejdou.)

Scena 2.

Komnata v paláci.

Vystoupí vévoda Frederick a Šlechtici.

VÉV. FRED.: Zda možno, že jich nikdo neviděl?

To nemůž' být; jsou tady u dvora

kdes lotři, kteří, s nimi smluveni,

to dopustili.

PRV. ŠLECH.: Nikde neslyším,

že byl by kdos ji viděl. Komorné

ji uložily spat a časně ráno

své velitelky lůžko našly prázdné.

DRUHÝ ŠLECH.: Můj pane, též ten blázen lotrovský,

jenž vaši Výsost často rozesmával,

jest pryč. A princeznina dvorní dáma,

Hisperta, se nyní přiznává,

že tajně přeslechla, jak vaše dceř
a její sesřenka prý velmi vděk
a zdatnost zápasníka chválily,
jimž ondy silák Charles poražen;
a myslí, ať už kdekolivěk jsou,
že mladík ten jest v jejich průvodu.

VÉV. FRED.: Hned k jeho bratru pošlete a hejska
mi přiveďte; a doma není-li,
ať přijde bratr; však ho naučím,
by našel mi ho. Učiňte to hned
a v hledání mi neustávejte
a v pátrání, než přivedete zpět
mi zas ty uprchlice nemoudré.

(Odejdou.)

Scena 3.

Před domem Oliverovým.

Vystoupí Orlando a Adam se potkávajíce.

ORL.: Kdo to?

ADAM: Můj mladý pán? Ó dobrý pane!

Můj drahý pane! – Ó vy, památko

po starém panu Rowlandovi! – Jak?

co děláte zde? – proč pak ctnosten jste?

proč lidmi milován? – a k čemu pak

jste ušlechtilý, silný, statečný?

Co vás to napadlo, že porazil

jste borce rozmarného vévody?

Až tuze rychle chvála předstihla

vás domů. Což, můj pane, nevíte,

že mnohým lidem jejich zásluhy

jsou pouze nepřátely? – Tak i vám.

Jsouť vám ty vaše ctnosti, dobrý pane,

jen posvěcení, svatí zrádové.

Ó jaký je to svět, když to, co skvělo,

jest tomu, kdo tím zdoben, otravou!

ORL.: Co děje se?

ADAM: Ó, june nešťastný,

sem nevstupujte! – pod tou stěchou živ

jest nepřítel všech vašich zdatností:
váš bratr, – ne, ne bratr, přec však syn,
ne, – ani syn, neb nechci synem zvat
jej toho, jež bych jeho otcem zval, –
již doslechl o vašem vítězství
a této noci vaši ložnici
chce zapálit a zahubit i vás.
To nezdaří-li se, chce úkladně
vás připravit jinak o život.
Já přeslechl ho v jeho nástrahách.
To není místo pro vás; tento dům
jest peleš vražedná; jí hrozte se,
jí děste se a nevstupujte tam.

ORL.: Kam, Adame, bys chtěl, bych odešel?

ADAM: Ať kamkoliv, jen nevcházejte sem.

ORL.: Jak? – chceš, bych šel a žebrol o pokrm?

neb mečem ohavným a zbůjnickým

chléb zlodějský na širé silnici

mám dobývat? – To musím učinit;

neb nevím, čeho chopit se, a přec

to nechci činit, děj se cokoliv;
spíš zlovůli se podrobiti chci
té zvrhlé krve ukrutného bratra.

ADAM: Ne tak. Mám pět set korun nuzné mzdy,
jež uspořil jsem u vašeho otce
a schraňoval, by opatřily mne,
až služba ochromne v mých vetších údech
a nevážené stáří pohodí
se do kouta. To vezmete a Ten,
jenž sytí havrany a pečlivě
se stará vrabcům o pokrm, ji mně
buď v stáří útěchou! – Zde zlato jest,
vše dávám. Za sluhu mne vezmete;
stár na pohled, jsem dosud jar a silen,
neb v mládí nikdy nelil do krve
jsem prudkých, vzněcujících nápojů
a čelem nestydatým nehledal
cest vysílenosti a sešlosti.
Tož stáří mé jest jako svěží zima,
sic mrazivá, však občerstvující.
Nuž vezmete mne s sebou; zastanu
vám službu kohokoliv mladšího,

ať v čemkoliv jí bude potřeba.

ORL.: Ó, dobrý starče, jak se v tobě zračí

ta vytrvalá věrnost starých dob,

kde služba z lásky klopčila se,

ne za mzdu! Nejsi mravů nynějších,

kde nikdo nechce namáhati se

krom o povýšení a dospěv ho

již tím, že má je, v službě ustává.

Ty nejsi takým, starče ubohý;

strom uschlý štěpuješ, jenž nemůže

ti ani jediného květu dát

za všechnu starost tvou a námahu.

Však měj svou vůli, spolu půjdeme

a dřív než úspory tvé utratíme,

si skromnou výživu kdes opatříme.

ADAM: Nuž pojd'te, pane; já za vámi v spěchu

chci věrně jít do posledního dechu;

od sedmnácti do osmdesáti

jsem let zde žil, teď pryč se musím bráti.

Když sedmnáct, tu mnohý hledá štěstí,

když osmdesát, pozdě na to jesti;

však osud nemůž' odměnit mne víc,
než, klidně zemru-li vám dlužen nic.

(Odejdou.)

Scena 4.

Les Ardenský.

Vystoupí Rosalinda přestrojená za Ganymeda, Celia za Alienu a Prubík.

ROSAL.: Ó, Joviši, jak celá duše má jest zemdlena!

PRUBÍK: Což pak je o duši, jen kdyby mne nohy nebolely.

ROSAL.: V srdci mi vězí cos, že bych udělala hanbu svým mužským šatům a, dala se do pláče jako ženská; ale musím těšit slabší nádobu, protože kabátec a kalhoty mají si vésti statečně proti sukni; tedy, odvahu, milá Alieno!

CELIA: Prosím tě, již snes to se mnou; nemohu dále.

PRUBÍK: Co mne se týče, raději bych to snes, než nesl vás. Ostatně bych nesnesl ani tak těžký kříž, neboť myslím, že už nemáte v kapse ani křížového tolárku.

ROSAL.: Nuže, to je les Ardenský –

PRUBÍK: Ah, teď jsem tedy v Ardenách; tím větší blázen já! – Když jsem byl doma, byl jsem na lepších místech; ale pocestní musí býti spokojeni.

ROSAL.: Jen tedy buď, milý Prubíku.

Vystoupí Corin a Silvius.

Hleďte, kdo to sem přichází; – mladý muž a stařec ve vážné rozmluvě.

CORIN: Tak bude tebou stále pohrdat.

SILV.: Ty nevíš, Corine, jak rád ji mám!

CORIN: Tak tuším to; kdys miloval jsem též.

SILV.: Ne, Corine, jsa stár ty nemůžeš

to tušiti, ať ve své mladosti

tak věrně miloval's, jak kdokoliv,

jenž láskou provzdychal čas půlnoční.

Však byla-li tvá láska rovna mé,

– ač jistě dřív tak nikdo nemiloval, –

rci, ke kolika směšným bláhovostem

tě tvoje náruživost dohnala?

CORIN: Ba k tisícovým, jež jsem zapomněl.

SILV.: Ó, to's tak vroucně nikdy nemiloval!

Když nevzpomínáš pošetilůstky,

k níž láska tvá tě kdysi přiměla,

tys nemiloval!

Když's neseďával, teď jak sedím já

a vychvalováním své milenky

jsi neznával svého posluchače,

tys nemiloval!

Neb, jestli soudruha jsi neopustil,

tak náhle, jak v své vášni nyní já,

tys nemiloval!

Ó, Phoebe, Phoebe, Phoebe!

(Odejde.)

ROSAL.: Ach, bédný pastýři! tvou ránu vidouc

jsm krutým losem našla ránu svou.

PRUBÍK: A já svoji. Pamatuji se, když jsem byl zamilován, že jsem rozbil svůj meč o kámen a řekl mu: „Tu máš za své noční zálety k Johance!“ – A pamatuji se, jak jsem líbal její tlučku od prádla a kravské struky, které dojily její hezounké, rozprýskané ručky; a pamatuji se, jak jsem se miliskoval s luskem na místo ní, vybral z něho dva hrášky, dal jí je a řekl jí plačky: „Nos je na památku ode mne!“ My věrní milovníci děláme často podivné kozelce; ale jako všechno v přírodě jest smrtelné, tak i všechna přirozenost lásky umírá v bláznovství.

ROSAL.: Ty mluvíš moudřeji, než víš to sám.

PRUBÍK: Ba, že nikdy nezvím o svém vlastním vtipu, dokud si o něj nerozbiju holeně.

ROSAL.: Ó Jove, pastýřův žel ten

jak lásce mé jest podoben!

PRUBÍK: A mé; ale trochu již ve mně plesnivé.

CELIA: Již, prosím, někdo se mi optejte

tam toho muže, zdali nechtěl by

nám zlato dát něco jíst, neb jsem

až k smrti umdlena.

PRUBÍK: Hej, chlapisko!

ROSAL.: Mlč, blázne; není přec tvůj příbuzný?

CORIN: Kdo volá?

PRUBÍK: Někdo lepší nežli ty.

CORIN: Ba jinak byl by velmi ubohý.

ROSAL.: Již ticho! – Dobrý večer, příteli.

CORIN: Vám též, můj švarný pane, a vám všem.

ROSAL.: Slyš, pastýři, kdes možno-li v té poušti

za dobré slovo, aneb za zlato

krov najít hostinný, kams doved' nás,

kde mohli bychom odpočinouti

a pojíst něčeho; ta dívka zde

je cestou velice již umdlena

a klesá, občerstvení nemajíc.

CORIN: Můj dobrý pane, mně jí velmi líto

a přál bych si víc k vůli ní než sobě,

bych ze svého jí mohl pomoci;

však jsem jen slouha muže jiného

a ovce, které pasu, nestřihám.

Můj pán jest lakotný a málo dbá,

jak najíti si cestu do nebe

tím, že by konal skutky hostinné.

A kromě toho jeho chýže, stáda

pastvišťata jsou teď na prodej;

a v našem ovčíně, – neb doma není

naš pán, – se stravy pro vás nenajde.

Leč, co tam jest, se pojd'te podívat,

a pokud mohu já, vás vítám rád.

ROSAL.: Kdo kupuje ta stáda a ty pastvy?

CORIN: Ten mladík, jehož právě před chvílí

jste tady viděli; však málo dbá,

zda něco koupí, nebo nekoupí.

ROSAL.: Slyš, dá-li se to dělat poctivě,

kup ty tu chýži, stáda, pastviny

a peníze ti na to dáme my.

CELIA: A větší mzdu; mně líbí se to zde

a ráda bych tu déle prodlela.

CORIN: Toť jisto, že to všechno na prodej.

Již pojd'te se mnou; vše až seznáte,

co jest a jak, a zalíbí-li se

vám půda, výnos, způsob života,

chci vašim věrným hospodářem být

a za váš peníz hned to zakoupit.

(Odejdou.)

Scena 5.

Les.

Vystoupí Amiens, Jaques a jiní.

Zpěv.

AMIENS: Kdo pod zelenou střechu

rád se mnou lehne v mechu

a vesel dá se v pěni

při ptačím šveholení:

pojd' sem, pojd' sem, pojd' sem!

Zlý škůdce zde

ho nenajde,

krom zimy s nečasem.

JAQ.: Dál, dál, prosím tě, dál.

AMIENS: Rozteskní vás to, pane Jaqu'ú.

JAQ.: Jsem tomu vděčen. Dál, prosím tě, dál. Umím vyssát tesknotu z písňe, jako kolčavka vyssává vejce. Dál, prosím tě, dál.

AMIENS: Mám drsný hlas; vím, že se vám líbiti nemůže.

JAG.: Nežádám, abyste se mi zalíbil; žádám vás, abyste zpíval. Nuže, dál; ještě jednu sloku; tuším, že tomu říkáte sloky?

AMIENS: Jak jen chcete, pane Jaqu'ú.

JAQ.: Nezáleží mi na jich jménech; nejsou mi nic dlužny. Zaspíváte?

AMIENS: Spíše k vaší žádosti, než k svému potěšení.

JAQ.: Dobře tedy; děkuji-li vůbec někomu na světě, děkuji vám; ale to, čemu říkají zdvořilé děkování, jest, jako když se potkají dvě opice; a když mi někdo děkuje „srdečně“, zdá se mi,

že jsem mu dal haléř a on mi vzdává díky jako žebrák. Pojd'te, zpívejte; a ten, kdo nechce, ať drží jazyk za zuby.

AMIENS: Nuže, dozpívám tu píseň. Pánové, zatím prostírejte. Vévoda chce pod tímto stromem stolovat. (K Jaquesovi:) Celý den se po vás pídil.

JAQ.: A já se mu celý den hleděl vyhnout; jest mi příliš náchylen k mudrování. Já přemýšlím o tolikých věcech jako on, ale chvála Bohu nevychloubám se tím. Nuže, zašveholte, – nu –

Zpěv.

VŠICHNI: Kdo nezná ctižádosti

a na slunci má dosti,

svůj chléb si hledá denně,

co má, jí spokojeně:

pojd' sem, pojd' sem, pojd' sem!

Zlý Škúdce zde

ho nenajde,

krom zimy s nečasem.

JAQ.: Dám vám ještě několik veršů k tomuto nápěvu, které jsem včera složil vzdor svému básnickému nadání.

AMIENS: A já to zazpívám.

JAQ.: Znějí takto:

A jestli kdy se zmane,

že kdo se oslem stane

a z pouhé svéhlavosti

se blahobytu zhostí,

vév– ó, vév-ó, vév-ó!

jak on, ten hvozd,

má bláznů dost;

jen ke mně, holla-hó!

AMIENS: Co je to, „vév-ó“?

JAQ.: To je řecké zaklínání, kterým se blázni volají do kruhu. Půjdu spat, budu-li moci; ne–
budu-li, dám se do zažehnavání všech prvorozenců egyptských.

AMIENS: A já jdu vyhledatí vévodu; jeho stůl jest uchystán.

(Odejdou na různé strany.)

Scena 6.

Les.

Vystoupí Orlando a Adam.

ADAM: Drahý pane, dále nemohu. Ach, zmírám hlady! Zde ulehnu a změřím si svůj hrob. S bohem, dobrý pane!

ORL.: Jakže, Adame, nemáš v sobě více srdnatosti? Žij ještě trochu, utěš se trochu, seber se trochu. Jest-li v tomto divokém lese nějaká zvěř, buď já budu potravou pro ni, aneb ji přinesu za pokrm tobě. Tvá domněnka jest bližší smrti, než tvé síly. Mně k vůli se upokoj; hled' zatím smrti vzdorovat; budu zde u tebe hned; a nepřinesu-li ti něco k jídlu, dovolím ti umřít; ale zemřeš-li, než přijdu, bude to od tebe jako výsměch mému namáhání. Nu tak! – vypadáš veseleji a já budu u tebe co nevidět. Ale tady mi ležíš na sychravém vzduchu; odnesu tě někam, kde budeš více chráněn. Však mi hlady nezemřeš, jest-li něco živého v této pustině. Vesele, dobrý Adame!

(Odejdou.)

Scena 7.

Les.

Prostřený stůl. – Vystoupí starší Vévoda, Amiens a Šlechtici jako psanci.

VÉV.: Ba myslím, že se v zvíře proměnil,

neb v lidské podobě ho naléztí

zde nikde nemohu.

PRV. ŠLECH.: V ten právě mžik
nám odsud odešel; byl vesel tady,
že slyšel píseň.

VÉV.: Stává-li se on,
jenž souhrnem jest všeho nesouzvuku,
teď hudbě přístupným, tož za krátko
ve hvězdných sférách rozlad nastane.
Nuž, vyhledejte ho a řekněte,
že chci s ním mluvit.

Vystoupí Jaques.

PRV. ŠLECH.: Uspořil mi práci,
neb zde přichází sám.

VÉV.: Nuž, pane, jak?

Co je to za způsob, že ubohé
své přátely zde prahnout necháte
po vaší společnosti? Nuže, jak? –

jste vesel!

JAQ.: Blázen, blázen! – potkal jsem
zde blázna v lese, strakatého blázna; –
ó bídný světe! – Jak jsem jídlem živ,
já potkal blázna! On se natáhl,
jak dlouhý byl, a hřál se na slunci
a spílal od plic paní Štěstěně,
ba přímo od plic; a přec strakatý
to blázen byl. Díím: „Dobré jitro, blázne!“
„Ne,“ praví on, „dřív, pane, nezvete
mne bláznem, než mi nebe štěstí dá.“
A potom vytáh‘ z kapsy hodiny
a hledě na ně okem zkaleným
dí velmi mudrácky: „Je deset hodin.
Tak vida,“ praví, „jak se točí svět.
Jen hodina je tomu, bylo devět
a za hodinu bude jedenáct –
Tak zrajem‘ od hodiny k hodině,
pak hnijem’ od hodiny k hodině
a na tom visí tak ta pohádka.“
Když slyšel jsem, ten blázen strakatý
jak filosofuje tak o čase,

mé plíce jako kohout začaly
mi kokrhat, že blázni mudrují
tak hluboce, a smál jsem se a smál,
smál hodinu po jeho orloji.
Ó čacký blázen! Blázen ctihodný!
Ba není nad strakatý bláznův šat!

VÉV.: A kdo ten blázen jest?

JAQ.: Ó, vzácný blázen!
Byl dvořanem a povídá, že dámy,
když jenom mladičké a krásné jsou,
též mají dar to vědět. – V mozku svém,
jenž vyschlý jest jak zbytky sucharu,
když přijdem z cest, má divné příhrady,
kam nacpal různá pozorování,
jež po trolcích pak zase udává.
Ó, kéž bych bláznem byl! Má ctižádost
jde jenom za strakatou kazajkou.

VÉV.: Tu dostaneš.

JAG. Tot' kýžený můj šat;

jen žádám, byste lepší soudnost svou
všech zbavil domněnek, jež rostou tam,
že moudrý jsem. Chci všechnu volnost mít,
tak velkou svobodu jak vítr má,
v tvář zadout, komu chci: toť právo bláznů.

A ti, jež zasáhne mé bláznovství
co nejperněj, se nejvíc musí smát.

A, pane, proč? – To proč je zřejmé tak,

jak cesta do veského kostela:

ten, koho blázen moudře pošlehně,

si velmi pošetile počíná,

když, třeba ho to bolí, nedělá,

jak toho šlehnutí by necítil;

neb jinak pošetilst moudrého

se odhalí i střelou bláznovou,

již vyslal na zdař bůh. Šat strakatý

mi dejte jen a volnost promluvit

jak chci, a naskrze vám vyčistím

to shnilé tělo světské nákazy,

jen trpělivě přijme-li můj lék.

VÉV.: Fi! – já ti povím, co bys udělal.

JAQ.: Co, kýho šlaka, jiného, než dobro?

VÉV.: Hřích podlý páchal bys, hřích káraje;

neb sám byt's prostopášník smyslný

jak zvířecí pud sám a boláky

a rozjitřené hlízy, kterých's kdy

si ulovil svým pustým životem,

bys uvalovat chtěl na širý svět.

JAQ.: Aj, zdaliž ten, kdo horlí proti pýše,

tím kárá jednotlivou osobu?

Či nevzdýmá se pýcha ohromně,

jak moře samo, až, když vyčerpá

své prostředky, zas klesá odlivem?

A kterou ženu v městě jmenuji,

když díím, že měštka na nehodných plecích

teď nosí nádheru až knížecí?

Kde která může říci že míním ji,

když sousedku má právě takovou?

A kde je někdo i z těch nejsprostších,

jenž, domnívaje se, že myslím jej,

mi řekne: „Co že ty mi na to dáš?“

a právě tím svou hloupost nastaví

mé řeči do terče? Nuž tedy, co?

Co dál? V čem ukřivdil mu jazyk můj?

Když pravdu děl jsem, křivdil si on sám

a je-li čist, – aj, moje kárání

tak přeletí, jak husa divoká,

k níž nikdo nehlásí se. – Kdo to zde?

Vystoupí Orlando s vytaseným mečem.

ORL.: Dost! Ani sousta víc!

JAQ. Já dosud nejed‘.

ORL.: A také nebudeš, než nasytí

se, nouze sama.

JAQ.: Co to za kohouta?

VÉV.: Tak smělým zdaž tě učinila bída,

neb vůbec mravem dobrým pohrdáš,

tak prázden zdaje se všech způsobů?

ORL.: Tím prvním jste mé věci k tepně sáh‘

trn čiré nouze hladké dvornosti
mne pozbavil; leč v kraji zrozen jsem,
jenž jakési mi vychování dal.
Však dosti! – povídám: syn smrti jest,
kdo ještě sáhne na to ovoce,
než dojdu sluchu já a moje věc.

JAQ.: Když nelze ukojit vás rozumem,
já zemřít musím.

VÉV.: Čeho žádáte?
Spíš vlídnost pohne nás, než násilí
nás pohne k vlídnosti.

ORL.: Já zmírám hlady;
a nasyt'te mne.

VÉV.: Sedněte a jezte
a buďte nám zde vítán u stolu!

ORL.: Tak vlídně mluvíte? Ó, odpusťte;
já myslil, že je zde vše zdivočilé,
a jenom proto jsem si počíнал

tak troufale. Leč, ať jste kdokoli,
vy, kdož v té nepřístupné pustině
ve stínu teskných větví tratíte
běh plíživého času z mysli své,
kdo z vás-li někdy lepší spatřil dny,
kdo z vás-li byl, kde k chrámu volá zvon
kdo z vás-li jedl s dobrým člověkem,
kdo z vás-li někdy slzu setřel s brv,
a soustrast měl a soustrast nalézal,
ať jeho vlídnost jest mým násilím.
V té naději se rdím a skláním meč.

VĚV.: Je pravda, viděli jsme lepší dny
a svatý zvon nás volal do chrámu
a u hostiny s lidmi dobrými
jsme sedali a s očí stírali
jsme krůpěje, jež soucit posvátný
v nich zrodil; – protož vlídně sedněte
a po své vůli všeho užijte,
čím v nouzi můžeme vám pomoci.

ORL.: Můj pokrm ještě chvílku nechte zde;
jak laň jdu hledat svého koloucha,

bych nasýtil ho. Stařec ubohý
to jest, jenž mnohým krokem únavným
se za mnou belhal z pouhé lásky jen;
než on se občerství, jsa vysílen
zly dvěma, starobou a lačněním,
já sousta netknu se.

VÉV.: Jen jděte již
ho vyhledat a než se vrátíte,
zde nezmaříme ničeho.

ORL.: Můj dík;
a Bůh vám žehnej za tu útěchu.

(Odejde.)

VÉV.: Teď vidíš; – nejsme sami nešťastní;
to širé, všeobecné divadlo
víc bolestných nám skýtá podívání
než výstup, v kterém hrajem.

JAQ.: Celý svět
jest jeviště a všichni mužové

i ženy pouze herci; vstupují
a odcházejí zas a jeden člověk
hrá ve své době mnohé úlohy;
a jejich dějstvy sedmerý jest věk.
Zprv nemluvně, jež vrňouká a slintá
v své chůvy náručí. Pak plačtivý
žák s torbou, s tváří jako jitro stkvoucí,
jenž neochotně plouží do školy
se jako plž. A dále milenec
jak výheň stenající, s žalostnou
na obočí své děvy písničkou.
Pak vojín láteřící podivně,
jak levhart vousat, žárliv na svou čest
a popudlivý, k sváru nakvašen
a hledající slávy bublinu
v jícnu děla. Potom sudí jest,
břich kulat'oučký vycpán kapouny,
zrak přísný, vzorně přistřížený vous,
pln moudrých vět a nauk zvětralých;
a tak svůj úkol hrá. Věk šestý, pak
se schýlil v hubeného šosáka;
má trepky, okuláry na nose
a měšec po boku; na sevrklých lýtkách

se spodky plandají, jež z mladosti
si dobře ušetřil, a hluboký
hlas mužný do dětského diskantu
zas přecházeje, piští v zvuku svém
a kozmičí. A výjev poslední
tu konče divnou, děje plnou hru,
jest druhé dětství, čiré zapomnění,
kde zuby pryč a zrak a chuť a vše.

Vrátí se Orlando s Adamem.

VÉV.: Nuž, buďte vítán! Složte ctihodné
své břímě; ať se něčím občerství.

ORL.: Já děkuji vám vřele za něho.

ADAM: Jest dobře tak, neb sotva mluvit mohu,
bych poděkoval sám.

VÉV.: Jste vítán zde;
a berte. Nechci zatím obtěžovat
vás ptáním se na vaše osudy.
Ať hudba zahraje; a milý strýce,

vy zazpívejte nám.

Zpěv.

AMIENS: Duj, zimní větre, duj,

tak neznobí hněv tvůj,

jak lidský nevděk zebe;

tak břítké nemáš kly,

neb ač tvůj dech je zlý,

přec vidět není tebe.

Hej, ho! – ať v zelené lesy to zazní!

neb druh bývá klamný a láska jen blázní.

Hej, hol ať to zazní!

Zde neznáme strážní.

Mraz, kruté nebe, mraz; –

však zapomněné nás

víc hlodá dobrodiní.

Sic mrazíš vody kol,

leč krůtěj svírá bol,

jejž schladlý přítel činí.

Hej, ho! – ať v zelené lesy to zazní!

neb druh bývá klamný a láska jen blázní

Hej, ho! – ať to zazní!

Zde neznáme strážní.

VÉV.: Když synem dobrého jste Rowlanda,

jak šeptal jste mi srdečně, že jste,

a jak mé oči jeho podobu

co nejvěrněji vidí kreslenu

a živu v líci vaší, – upřímně

nám buďte vítán zde. Jsemť vévoda,

jenž otce vašeho měl vroucně rád.

Své další osudy mi povíte

v mé jeskyni. – Ty, dobrý starče, zde

jsi vítán jak tvůj pán. Nuž pod paždí,

jej vezměte. – A vy mi ruku dejte,

o svých osudech mi povídejte.

(Odejdou.)

JEDNÁNÍ TŘETÍ

Scena 1.

Síň v paláci.

Vystoupí vévoda Frederick, Oliver a Pánové.

VÉV. FRED.: Že od té doby neviděn? – Ne, ne,

to, pane, nemůž' být; a kdyby mírnost

část převážnější netvořila ve mně,

věř, vzdálený že předmět pomsty své

bych nehledal, když ty jsi přítomen.

Však měj se na pozoru! vyhledej

mi svého bratra, ať jest kdekoliv;

a svíci hledej ho; a živého

neb mrtvého mi přiveď do roka;

sám jinak nevracej se, hledati

si živobytí v našem území.

Tvé statky, vše, co nazýváš teď svým

a za to stojí, potud zabíráme,

než ústy svého bratra vyvrátíš,

co nyní v mysli máme o tobě.

OLIVER: Kéž znal jste, Výsosti, mé srdce v tom!

co živ jsem svého bratra neměl rád.

VÉV. FRED.: Tím většíš ničema. – Nuž, ze dveří

ho vystrčte; a moji zřízenci,
než splní mi, co dříve řečeno,
mu jeho dům i statky zabavte.
To staň se hned a jeho vyžeňte.

(Odejdou.)

Scena 2.

Les.

Vystoupí Orlando s lístkem.

ORL.: Zde vis, můj verši, svědku lásky vroucí;
a cudným okem svým tam s výše chladné,
ty, trojkorunná kněžno noci stkvoucí,
své lovkyně střež jméno, jež mnou vládne.

Ó Rosalindo! knihy jsou ty kmeny,
v jich kůru svoje myšlenky chci vrýti
a kde jen zrak v tom lese otevřený,
tvou ctnost má všude osvědčenu zřítí.

Běž, běž, Orlando! v každý kmen řež znovu,
ji, krásnou, cudnou, nevýstižnou slovu.

(Odejde.)

Vystoupí Corin a Prubík.

COR.: A jak se vám líbí to pastýřské živobytí, pane Prubíku?

PRUBÍK: Abych ti pravdu řekl, pastýři, samo o sobě je to dobré živobytí, ale tím, že to jest živobytí ovčácké, nestojí za nic. Proto, že jest osamělé, mám je velmi rád, ale proto, že jest jako zatlučeno, jest to živobytí ohavné. Nuž, vzhledem k tomu, že jest pod širým nebem, dobře se mi líbí, ale vzhledem k tomu, že není u dvora, je nudné. Víš, protože to je živobytí střídme, je mi právě po chuti, ale protože není v něm více dostatku, je mi protivno. – Lámeš si kdy něčím hlavu o tomto světě, ovčáku?

COR.: Ničím; pouze vím, že čím více kdo stůně, tím je mu nevolněji; a tomu, kdo nemá peněz, výživy a spokojenosti, že scházejí tři dobří přátelé; že vlastností deště jest mokřit a vlastností ohně pálit; že dobrou pastvou ovce tuční a že velkou příčinou noci jest nepřítomnost slunce; že ten, kdo nenabyl rozumu ani od přírody ani učením, může si stěžovati na vychování, nebo pochází z velmi hloupého rodu.

PRUBÍK: To je přece přirozený filosof. – Byl jsi někdy u dvora, ovčáků?

COR.: Ne, věru nebyl.

PRUBÍK: Tedy přijdeš do pekla.

COR.: To, doufám, nepřijdu.

PRUBÍK: Opravdu, přijdeš do pekla a budou tě tam péci jako smažené vejce jen po jedné straně.

COR.: Protože jsem nebyl u dvora? Svůj důvod řekněte.

PRUBÍK: Inu, když's nebyl nikdy u dvora, neviděls nikdy dobrého mravu; neviděl's-li nikdy dobrého mravu, jsou jistě tvé mravy špatný; špatnost jest hřích a hřích vede k zatracení. Tvůj stav jest povážlivý, ovčáku.

COR.: Ani dost málo, Prubíku. To, co je dobrý mrav u dvora, je směšno na venkově, zrovna tak jako si z venkovského chování u dvora tropí smích. Povídal jste mi, že se u dvora nepozdravujete, ale že si líbáte ruce; ta zdvořilost byla by nečistotná, kdyby dvořané byli pastýři.

PRUBÍK: Dokaž to, hned to dokaž.

COR.: Inu, ohmatáváme pořád své ovce a ty, jak víte, mají rouno mastné.

PRUBÍK: A což pak se ruce dvořanů nepotí? a není-li mastnota skopová tak zdravá jako lidský pot? Hloupost, hloupost! – Lepší důkaz, povídám, mluv.

COR.: Potom jsou naše ruce tvrdé.

PRUBÍK: Tím spíše je ucítí vaše rty. Nová hloupost. – Pádnější důkaz, mluv.

COR.: A jsou často zamazány kolomazí od léčení ovcí; a chtěli byste, abychom líbali kolomaz? Ruce dvořanů jsou napuštěny pižmem.

PRUBÍK: Ó, nejhloupejší člověče! ty pokrme červů u porovnání s kusem dobrého masa! Uč se od moudrých a uvažuj: pižmo jest horšího původu než kolomaz, jest to nečistý výpotek kočičí. Lepší důkaz, ovčáku.

COR.: Váš vtíp jest na mne příliš dvorský; nechám toho.

PRUBÍK: Chceš zůstat zatracen? Pomoz ti Bůh, zpozdilý člověče, Bůh ti pust' žilou, jsi vrtohlavec.

COR.: Pane, jsem poctivý dělník; vypracuji si to, co jím, a vydělám si na to, čím se oblíkám; k nikomu nechovám záští, nikomu nezávidím jeho štěstí, těším se, když se komu dobře daří, jsem spokojen se svými trampotami a největší má pýcha jest, když vidím, jak se moje ovce pasou a má jehňata cucají.

PRUBÍK: Zas jiný, očividný hřích u tebe, že svádíš ovce a berany dohromady a neostýcháš se živiti se plemeněním dobytka; že's náhončím přednímu beranu a zrazuješ roční ovečku křivonohému starému, podvodnému roháči proti všem pravidlům slušného sňatku. Nepřijdeš-li do pekla za to, sám dábel nechce tam jistě žádného ovčáka mít, jinak nevím, jak bys mu ušel.

COR.: Zde přichází mladý pan Ganymed, bratr mé nové paní.

Vystoupí Rosalinda čtouc z lístku.

ROSAL.: Od Indie k Indu zase

Žádný klenot nerovná se

Rosalindě.

Větru letem v každém páse

skvělá pověst rozléhá se

Rosalindy.

Obraz v nejskvělejší kráse

černý jest, když porovná se

s Rosalindou.

V paměti ať v každém čase

podobá jen zachová se

Rosalindy!

PRUBÍK: Budu vám tak rýmovati osm let napořád vyjma čas k jídlu a ke spaní; to je zrovna jako pochod hokyň s máslem na trh.

ROSAL.: Vari, šašku!

PRUBÍK: Na příklad:

Jelen po lani se hláse
s půvabnější neshledá se

Rosalindy.

Po kočce kde kočka pase
dozajista uvzdychá se

Rosalinda.

Zimní oděv podšívá se;
hubená tak vycpává se

Rosalinda.

Kde se žne, snop nakládá se;

tedy na vůz k dobré chase

s Rosalindou!

Sladké jádro vyloupá se

z trpké slupky; – tak i zdá se

z Rosalindy.

Růžemi kdo probírá se,

lásky trnem pobodá se,

– Rosalindou!

Nu jak ty verše horempádem uhánějí. Proč se jimi otravujete?

ROSAL.: Tiše, hloupý blázne! našla jsem je na stromě.

PRUBÍK: Na mou věru, ten strom rodí špatné ovoce.

ROSAL.: Oroubuji ho tebou a potom ho oroubuji mišpulí; bude to pak nejhranější ovoce v kraji, neboť ty uhniličíš dřívě než dozraješ a to je ta pravá vlastnost mišpule.

PRUBÍK: Řekla jste; ale zdali moudře nebo ne, ať soudí les.

Vystoupí Celia čtouc psaní.

ROSAL.: Ticho! Zde přichází má sestra; čte; ty odstup.

CELIA (čte): Proč by to zde bylo pouští?

Že tu liduprázdno teď? –

Ne; – dám jazyk stromům, houštím;

na každém buď průpověď:

Zde, jak člověk bludnou poutí

krátký život projde v ráz,

jednou pídí obepnouti

že bys mohl jeho čas.

Tam, jak druhu druh dal ruku,

svatý slib však ruší v sled;

leč na nejkrásnějším suku

aneb v konec každé z vět

vpíšu Rosalindy jméno,
aby každý Četl zvěst,
jak tu v malém vyznačeno
bohy vše, co duchem jest.
Příroda pak slila tady
v jedno tělo na jich kyn
vše své vytříbené vnady,
pojíc v lad, v němž není stín,
Heleninu líc, ne žáry,
Cleopatry velebnost,
Atalanty vzácné dary,
truchlé Lucretie ctnost. –
A tak Rosalinda září
podle rady nebeských
mnohým srdcem, zrakem, tváří
vrchol krásy berouc z nich.
Ty všechny dary nebesa jí přejí;
a kéž já žil a zemřel, otrok její!

ROSAL.: Ó, ty můj sladký kazateli! jak nudnou exortou lásky jsi tu nudil své osadníky ,a neřek‘ ani jednou: „Mějte trpělivost, lidičky!“

CELIA: Hle, hle! – přátelé za zády! Pastýři, poodejdi trochu. Ty, brachu, jdi s ním.

PRUBÍK: Pojd', ovčáku, dáme se na čestný ústup, byť ne se zbraní a zavazadly, aspoň s holí a mošnou.

(Odejdou Corin a Prubík.)

CELIA: Slyšela's ty verše?

ROSAL.: Ó ano, slyšela jsem je všechny a ještě o něco více; neboť některé z nich měly více stop, než verše snesou.

CELIA: Na tom nezáleží; kde jsou stopy, byly nohy a nohy ať nesou verše.

ROSAL.: Ano, ale nohy byly chromé; nemohly se udržeti bez veršů a ve verších kulhají.

CELIA: Ale neslyšela's bez údivu, jak se tvé jméno věsí a vyřezává na všech stromech?

ROSAL.: Sedm dní z devíti byla jsem již z údivu venku, než jsi přišla ty; jen se podívej, co jsem našla na palmovém kmenu. Co živa nebyla jsem tak ozpěvována od časů Pythagorových, když jsem byla irskou krysou; a na to se už sotva mohu pamatovati.

CELIA: Hádáš, kdo to asi udělal?

ROSAL.: Je to muž?

CELIA: A s řetězem na krku, který's nosívala ty. Měníš barvu?

ROSAL.: Prosím tě, kdo?

CELIA: Ty můj milý Bože! bývá to těžko přátelům se setkati; ale hory mohou býti přenášeny zemětřesením a tak se sejdou.

ROSAL.: Nuže, kdo to je?

CELIA: Zdali možná?

ROSAL.: Ale nyní tě opravdu prosím co nejsnažněji a nejdůtklivěji, řekni mi, kdo je to?

CELIA: Ó podivno, podivilo, co nejpodivněji podivno! – a zase podivno a potom nade vše podivení!

ROSAL.: Při tom mém ruměnci! což pak myslíš, když jsem přestrojena za muže, že také moje povaha má kabát a nohavice? Ještě mžik odkladu a bude mi to jako výprava k objevení Jižního oceánu. Prosím tě, řekni mi honem, kdo to jest, a mluv rychle. Chtěla bych, abys koktala a vyhrkla toho neznámého muže z úst, jako se chrlí víno zúzkohrdlé láhve: buď příliš mnoho najednou, nebo vůbec nic. Prosím tě, vyndej zátku z úst, abych se mohla napítí tvých novinek.

CELIA: Tak bys mohla spolknout muže.

ROSAL.: Jest boží stvoření? Jaký je to muž? Stojí jeho hlava za klobouk, aneb jeho brada za vous?

CELIA: Ne, má dosud jen málo vousů.

ROSAL.: Inu, Bůh nadělí víc, bude-li ten muž vděčen; já počkám, až mu vousy dorostou; jen mi řekni, jakou má bradu.

CELIA: Jest to mladý Orlando, ten, co porazil zápasníka i tvé srdce jednou ranou.

ROSAL.: Čert vezmi tvé žertování; mluv na svou poctivou tvář a dívčí čest!

CELIA: Opravdu, sestřenko, jest to on.

ROSAL.: Orlando!

CELIA: Orlando.

ROSAL.: Ó běda! co si počnu se svým kabátcem a spodky? Co dělal, když's ho viděla? Co říkal? Jak vypadal? Jak byl oblečen? Proč tu je? Ptal se po mně? Kde mešká? Jak se s tebou rozloučil? A kdy ho zase uvidíš? Odpověz, – jedním slovem.

CELIA: To si mi napřed musíš vydlužiti ústa Gargantuova; to slovo jest příliš velké na jakákoliv ústa našeho věku. Říci „ano“ a „ne“ na všechny tyto podrobnosti znamená více než odpovídati z katechismu.

ROSAL.: Zdali však ví, že jsem v tomto lese a v mužském oděvu? Vypadá tak svěže jako v ten den, když zápasil?

CELIA: Jest právě tak snadno spočítati prášek sluneční, jako rozluštiti otázky zamilovaného; ale vezmi jen dávku toho, jak jsem jej našla, a pokorně ji ochutnej. Našla jsem ho pod stromem jako spadlý žalud.

ROSAL.: Ten strom se může právem zváti Jovišovým, když padá s něho také ovoce.

CELIA: Dopřejte mi sluchu, milá slečno.

ROSAL.: Dále –

CELIA: Tam ležel, natažen, jako poraněný rytíř.

ROSAL.: Ačkoliv jest to podívání žalostné, přece to asi té zemi slušelo.

CELIA: Vzkřikni „Ouha!“ na svůj jazyk, začíná se ti nevhodně plašit. Byl oblečen jako lovec.

ROSAL.: Osudné znamení! přichází zabiti mé srdce.

CELIA: Chtěla bych dozpívat svou písničku bez průvodu; ty mne přivádíš s noty.

ROSAL.: Což pak nevíš, že jsem žena? myslím-li, musím mluvit. Dále, drahoušku –

CELIA: Ty mne pleteš. Ticho! nepřichází zde?

Vystoupí Orlando a Jaques.

ROSAL.: Jest to on. Uklouzněme stranou a pozorujme ho.

(Celia a Rosalinda ustoupí do pozadí.)

JAQ.: Děkuji vám za vaši společnost; ale abych pravdu řekl, zrovna tak rád býval bych byl samotn.

ORL.: Já též; ale ze slušnosti děkuji vám také já za vaši společnost.

JAQ.: Mějte se dobře; a setkávejme se co nejméně možná.

ORL.: Přál bych si, abychom si ještě více byli cizinci.

JAQ.: Prosím vás, už nám tu přestaňte kaziti stromy vyřezáváním těch milostných písniček do kůry.

ORL.: Prosím vás, přestaňte kazit mé verše nejnepným čtením.

JAQ.: Vaší milence říkají Rosalinda?

ORL.: Ano, tak.

JAQ.: To jméno se mi nelíbí.

ORL.: Také nikomu ani nenapadlo zalíbí ti se vám, když ji křtili.

JAQ.: Jaké pak jest postavy?

ORL.: Sahá mi zrovna k srdci.

JAQ.: Jste samá hezounká odpověď. Nemíval jste známosti se zlatnicemi a nenaučil se tomu z průpovědek na prstenech?

ORL.: To ne; ale odpovídám vám jako malování panáci na čalounech, od nichž jste se naučil svým otázkám.

JAQ.: Máte čiperný vtip; myslím, že vězel v Atalantických patách. Nechcete si ke mně sednout? můžeme pak spolu láti svému pánu, světu, a veškeré naší bídě.

ORL.: Nechci haněti ničeho, co dýše ve světě, krom sebe sama, na němž znám nejvíce chyb.

JAQ.: Nejhorší vaše chyba jest, že jste zamilován.

ORL.: Tu chybu nevyměním za vaše nejlepší ctnosti. Mám vás dost.

JAQ.: Na mou věru, právě jsem hledal blázna, když jsem našel vás.

ORL.: Utopil se v potoce; jen se tam podívejte a spatříte ho.

JAQ.: Uvidím tam jen svou vlastní osobu.

ORL.: Kterouž pokládám buď za blázna nebo za nicku.

JAQ.: Nebudu se s vámi déle zdržovati. Mějte se dobře, milý Signore Láskybole!

ORL.: Jsem rád, že odcházíte; s bohem, Monsieur Truchloslave!

(Odejde Jaques.)

Vystoupí z pozadí Celia a Rosalinda.

ROSAL. (stranou k Celi): Promluvím na něho jako smělý lokaj a vezmu si ho trochu na mušku. – Slyšíte, pane myslivče?

ORL.: Velmi dobře; co si přejete?

ROSAL.: Prosím vás, kolik je hodin?

ORL.: Měl byste se ptáti, jak pokročil den; v lese není hodin.

ROSAL.: Tedy není v lese opravdového milovníka; jinak by zastesknutí každou minutu a hluboký vzdech každou hodinu označovaly vleklý chod času, zrovna jako orloj.

ORL.: A proč ne rychlý chod času? nebylo by to vhodnější?

ROSAL.: Nikterak, pane; čas kráčí s různými osobami různým krokem. Povím vám, s kým jde jako mimochodník, s kým klusá, s kým cválá tryskem a s kým vůbec stojí.

ORL.: Prosím tě, s kým pak klusá?

ROSAL.: Na mou věru, klusá velmi klopotně s mladou dívkou mezi zasnoubením a oddavkami. Kdyby mezi tím bylo jen sedm dní, jest krok času tak těžkopádný, že se to zdá býti sedm let.

ORL.: S kým jde jako mimochodník?

ROSAL.: S knězem, jenž neumí latinsky, a s bohatcem, jenž nemá dny; neboť jeden dobře spí, protože nemůže studovat, a druhý žije vesele, poněvadž necítí bolesti; onoho netíží břímě vychrtlé a stravující učenosti a tento nezná břemene těžkého a svízelného nedostatku. S těmito jde čas jako mimochodník.

ORL.: S kým pak cválá tryskem?

ROSAL.: Se zlodějem k šibenici; neboť i kdyby šel tak zvolna, co noha nohu mine, myslí, že je tam příliš brzo.

ORL.: A s kým stojí docela?

ROSAL.: S advokáty v soudních prázdninách; neboť tu spí od jednoho zasedání k druhému a neznamení, jak čas ubíhá.

ORL.: Kde bydlíte, hezký jinochu?

ROSAL.: U této pastýřky, mé sestry; zde na pokraji lesa jako třásně na sukni.

ORL.: Jste tady doma?

ROSAL.: Jako králík, jenž má doupě tam, kde se narodil

ORL.: Vaše řeč jest poněkud uhlaženější, než byste jí byl mohl nabýti na místě tak zapadlém.

ROSAL.: To mi již mnoho lidí řeklo; ale abych pravdu řekl, měl jsem starého strýce, duchovního, a ten mne naučil mluvit. Za svého mládí býval v kraji a vyznal se až příliš dobře ve dvornůstkách, neboť se tam zamiloval. Slýchal jsem od něho mnohé kázání proti tomu a díky Bohu, že nejsem ženská a nepadají na mne ty mnohé hrozné zločiny, z kterých vinil veškeré to pohlaví.

ORL.: Pamatujete se na nějaké úhlavní zlo, které kladl ženám za vinu?

ROSAL.: Nebylo žádného úhlavního zla; byla si všechna podobna jako halěř halěři; a každá vada zdála se býti ohromnou, dokud nepřišla k ní druhá, zrovna taková.

ORL.: Prosím tě, řekni mi některou.

ROSAL.: Nikoliv, nechci plýtvati svým lékem kromě u nemocných Tady v lese straší nějaký člověk, jenž nám kazí mladé stromy vyřezáváje jméno „Rosalinda“ do jich kůry; jenž věsí ódy na hlohy a elegie na ostružiny; a všechny, jako že jsem živ, zbožňují tu Rosalindu. Kdybych se mohl setkat s tím prodavačem perníkových srdcí, dal bych mu nějakou dobrou radu, neboť jak se zdá, napadá ho každodenní zimnice lásky.

ORL.: Já jsem ten, kterým láska tak lomcuje; prosím vás, povězte mi svůj lék.

ROSAL.: Nemáte žádného z příznaků, o nichž povídal můj strýc; on mne učil, jak poznati zamilovaného; a v té rákosové kleci vy jistě nejste zajatým.

ORL.: Jaké byly ty jeho příznaky?

ROSAL.: Vyhublé tváře, kterých nemáte; vpadlé oči s modrými kruhy, kterých nemáte; nemluvná mysl, která nemáte; zanedbaný vous, jakého nemáte; – ale to vám odpustím, neboť, upřímně řečeno, vaše bohatství na vousy jest tak chudé, jako důchod mladšího bratra. – Potom měly by býti vaše nohavice bez podvazků, váš klobouk bez stužky, rukávy rozepjaty, střevíce neutaženy a všechno na vás mělo by ukazovati na nedbanlivou zoufalost. Ale takový muž vy nejste; spíše jste jako na strunkách v celém svém oděvu; více jako ten, kdo má rád sám sebe a nezdá se býti zamilován do někoho jiného.

ORL.: Švarný jinochu, chtěl bych tě přesvědčit, abys uvěřil, že miluji.

ROSAL.: Já bych uvěřil! To byste zrovna tak mohl přesvědčiti tu, již milujete, aby tomu uvěřila; a přece, ručím za to, spíše uvěří, než se k tomu přizná; to už je tak jedna z věcí, v kterých ženské vždy mluví lež proti svému svědomí. Ale, vážně řečeno, jste to vy, jenž zavěšuje na stromy ty básně, v nichž jest Rosalinda tak obdivována?

ORL.: Přisahám ti, mladíku, při bílé ruce Rosalindině, že jsem to já, ten nešťastník, já!

ROSAL.: A jste zamilován tak, jak to povídají vaše básně?

ORL.: Ani básně, ani chladný rozum nemohou vyjádřiti jak!

ROSAL.: Láska jest pouhé šílenství, a povídám vám, patří na ni právě tak tmavá komora a karabáč jako na šílence. A příčina, proč se tak netresce a neléčí, jest jen ta, že to třeštění jest tak všeobecné a ti, kdož mají karabáčovat, jsou sami zamilováni. Ale ručím za to, že tu nemoc vyléčím dobrou radou.

ORL.: Již jste někoho tak vyléčil?

ROSAL.: Ano, jednoho, a tímto způsobem: On si musel představovat, že jsem jeho milenka, jeho velitelka, a uložil jsem mu každý den, aby se mi kořil; a tu já, hoch plný rozmarů jak jsem, začal se soužit, být rozmazleným, proměnlivým, nyjícím a zamilovaným; hrdým, blouznivým, upejpavým, hloupým, nestálým, teď samý pláč, teď samý smích; z každé náruživosti něco a ze žádné v pravdě nic, jak už chlapci a ženské většinou bývají drůbeží tohoto druhu. Teď se mi líbil, teď se mi protivil; tu přijímal jsem jeho návštěvu, tu zas ho odbýval; teď plakal pro něho, teď po něm plval; tak že jsem svého nápadníka dohnal od šíleného záchvatu lásky k učiněnému záchvatu šílenství, kteréž projevilo se v tom, že se odřekl hlučného proudu světa a žije někde v koutku opravdu klášterním. Tak jsem ho vyléčil a tím způsobem hodlám vyprati vaše játra tak čistě jako zdravé beránčí srdce, že v nich nezbude ani poskvrnky lásky.

ORL.: Já bych se nechtěl dát vyléčit, mladíku.

ROSAL.: Vyléčil bych vás, jen kdybyste mi chtěl říkati Rosalinda a přicházel každý den k mé chýši a dvořil se mi.

ORL.: Nuže, při věrnosti své lásky, to učiním. Řekněte mi, kde vaše chýše jest.

ROSAL.: Pojd'te se mnou a ukážu vám kde; a cestou mi povíte, kde vy v tom lese bydlíte. Půjdete?

ORL.: Od srdce rád, dobrý mládenče.

ROSAL.: Ne tak; musíte mi říkat Rosalinda. Pojd' sestro, chceš?

(Odejdou.)

Scena 3.

Les.

Vystoupí Prubík a Audrey, Jaques v pozadí.

PRUBÍK: Rychle, milá Audrey, pojd'; přizenu ti sem tvé stádo koz, Audrey: Nu, což, Audrey? jsem dosud ten pravý? – a jsi spokojena s mou prostou fysiognomií?

AUDREY: S vaší fysiognomií! – pomoz pán Bůh, co je to fysiognomie?

PRUBÍK: Hodím se zde k tobě a tvým kůzlatům zrovna tak jako nejkozlovitější ze všech básníků, poctivý Ovid, když se vyskyt' mezi Skyty.

JAQ. (stranou): O učenosti špatně ubytovaná; – hůře než Jupiter v doškovém baráku!

PRUBÍK: Když nelze rozuměti veršům člověka, a důvtip člověka není podporován bystrým dítětem, rozumem, porazí to člověka víc, než velký účet v nuzném pokoji. Ba ano, chtěl bych, aby tě bohové byli stvořili poetickou.

AUDREY: Nevím, co to jest, „poetickou“. Je to počestné skutkem i slovem? – je to věc opravdová?

PRUBÍK: To věru není; neboť nejpravější poesie má největší obrazotvornost; zamilovaní rádi básní a může se říci, že co v básni přísahají, jako milenci jen si vybásňují.

AUDREY: Přejete si tedy, aby mne bohové byli učinili poetickou?

PRUBÍK: Opravdu si toho přeji, neboť mi přísaháš, žes počestná. Nuže kdybys byla poetkou, mohl bych se nadíti, že si to jen představuješ.

AUDREY: Což byste nechtěl, abych byla počestná?

PRUBÍK: Věru nechtěl, leda bys byla škaredá; neboť počestnost spojená s krásou jest jako medová omáčka k cukru.

JAQ. (stranou): Obsažný blázen!

AUDREY: Dobrá, nejsem hezká, a proto bohy prosím, aby mne zachovali počestnou.

PRUBÍK: Máš pravdu; hodit počestnost na nějakou ošklivou cáru bylo by jako dávat dobré jídlo na nečistou mísu.

AUDREY: Já nejsem cára, ačkoliv děkuji bohům, že jsem ošklivá.

PRUBÍK: Tedy chvála bohům za tvou ošklivost; ucáranost snad přijde později. Ale, ať tomu jakkoliv, chci si tě vzít a proto byl jsem u ctihodného Olivera Písmokaza, faráře v nejbližší vsi, a ten mi slíbil, že přijde sem do lesa a óddá nás.

JAQ. (stranou): Na to setkání bych se rád podíval.

AUDREY: Dobře; bohové nám dejte štěstí!

PRUBÍK: Amen. Muž bázlivého srdce by se snad při tomto odvážném kousku zarazil, neboť nemáme zde kostela kromě lesa, aniž zbožné obce, kromě paroháčů. Ale co na tom. Jen srdnatost! Parohy jsou sice nenáviděny, ale jsou nutny. Říkávají: „Mnohý člověk neví, kde končí jeho majetek“, dobrá; – mnohý člověk má řádné parohy a nedohlédne jejich konců. Nu, pocházejí z věna jeho ženy; nenasadil si je sám. Parohy? – žet' - A že je nosí jen chudáci? Ne tak; – nejušlechtilejší jelen má je tak veliké jako vychudlý. Jest, tedy blahoslaven člověk svobodný? Nikoliv, jako město hrazené má větší cenu než vesnice, tak jest čelo ženatého muže ctihodnější než holé spánky starého mládence; a o kolik jest řádná hradba lepší žádné obrany, o tolik jest vzácnější míti parohy než nemíti žádných. Zde přichází ctihodný pán Oliver.

Vystoupí ctihodný pan Oliver Písmokaz.

Ctihodný pane Písmokaze, přišel jste právě v čas; odbudete nás tady pod tím stromem aneb máme jít s vámi do vaší kaple?

CT. PÍSM.: Není zde svědka, jenž by nevěstu odevzdal?

PRUBÍK: Nechej ji vzítí darem od žádného muže.

CT. PÍSM.: Jářku, musí ji odevzdati svědek, jinak není sňatek zákonný.

JAQ.: Jen do toho, jen do toho! Já budu svědkem.

PRUBÍK: Dobrý večer, milý pane Bůh-ví-kdo! Jak se máte, pane? Jste velmi vítán. Zaplať vám Bůh za to, že jsem byl ondy ve vaší společnosti. Těší mne velice, že vás vidím. Právě si obstarávám nějakou maličkost. Prosím, dejte na hlavu.

JAQ.: Chcete se oženit, strakapoude?

PRUBÍK: Jako vůl má své jho, kůň svou uzdu a sokol své rolničky, tak má muž své touhy; a jako se holubi zobkují, tak se rádo mlsne ze stavu manželského.

JAQ.: A chcete se vy, muž vašeho vychování, ženit pod křovím jako žebrák? Hajdy do kostela a zjednejte si řádného kněze, který vám může povědít, co manželství jest. Ten chlapík zde vás spojí, jako se stlouká pažení; potom se objeví, že jeden z vás byl zaschlá dláha a jako čerstvé dřevo se všechno zborťí a zborťí.

PRUBÍK (stranou): Tak se mi všechno zdá, že by bylo lépe dáti se oddat od toho zde, než od někoho jiného, neboť nepodobá se, že by mne oddal řádně; a nebudu-li řádně oddán, bude mi to později dobrou výmluvou, když svou ženu opustím.

JAQ.: Pojď se mnou a dej si poradit.

PRUBÍK: Pojď, milá Audrey, pojď; mé děvče budeš, když ne moje choť. Mějte se dobře, ctihodný pane Olivere! Nikoliv:

Ó milý Olivere,

ó čacký Olivere,

stát nenech nás tu podál.

ale: –

Klid' se sám,

povídám,

Že nechci, bys nás oddal!

(Odejdou Jaques, Prubík a Audrey.)

CT. OLIV.: Nic nedělá; nikdo z těch poblázněných darebů mne svými vtipy nevystřnadí z mého úřadu.

(Odejde.)

Scena 4.

Les.

Vystoupí Rosalinda a Celia.

ROSAL.: Nic mi už nemluv, mně je do pláče.

CELIA: Tedy plač, prosím tě, ale měj jen tolik rozumu, abys povážila, že slzy nesluší muži.

ROSAL.: A což nemám příčinu k pláči?

CELIA: Tak dobrou příčinu, jak si jen kdo přáti může; tedy plač.

ROSAL.: I ty jeho vlasy mají licoměrnou barvu!

CELIA: O poznání hnědší než Jidášovy; ano, a ty jeho hubičky jsou Jidášovy vlastní děti.

ROSAL.: Přece jen mají ty jeho vlasy překrásnou barvu.

CELIA: Překrásnou barvu! – ta kaštanová bývala ti vždycky nade vše.

ROSAL.: A jeho celování jest tak plné svatosti, jako dotknutí se posvátného chleba.

CELIA: Koupil si pár odložených rtů Dianiných; jeptiška zimového řádu nelíbá zbožněji; učiněný led cudnosti je v nich.

ROSAL.: Ale proč pak přísahal, že sem ráno přijde, a nepřichází?

CELIA: Toť jisto, věřiti mu nelze.

ROSAL.: Myslíš?

CELIA: Ano; nemyslím, že je kapsář nebo zloděj koní; ale co do opravdovosti v lásce považuji ho za tak prázdná jako překlopený pohár nebo červivý ořech.

ROSAL.: Že není věrný v lásce?

CELIA: Ano, jest, když je zamilován; ale to, myslím, není.

ROSAL.: Vždyť slyšela's, jak přísahal na vše na světě, že jest.

CELIA: Byl; to však neznamená, že jest. Ostatně nejsou ty přísahy milencovy spolehlivější než slovo šenkýře; oba se dušují na falešné účty. On je zde v lese v družině vévody, tvého otce.

ROSAL.: Potkala jsem vévodu včera a dlouho jsem s ním hovořila. Ptal se mne, z jaké jsem rodiny; já mu řekla, že z tak dobré jako on. Potom se usmál a nechal mne jít. Ale což pak mluvíme o otcích, když jest tu takový muž jako Orlando?

CELIA: Ó, to je čacký muž, píše čacké verše, mluví čacká slova, přísahá čacké přísahy a ruší je čacky tak zrovna o srdce a přes srdce své milenky; tak docela, jako nejapný rytíř na

kolbách, jenž svého koně pobodává ostruhou jen v jeden bok a zlomí si oštěp, jako urozená husa křídlo o plot. Ale všechno je čacké, nač se mládí vyšvihne a co pošetilost řídí. – Kdo to přichází?

Vystoupí Corin.

COR.: Paní a pane, často na pastýře

jste ptali se, jenž láskou naříkal

a jehož na trávníku viděli

jste u mne sedět, velebícího

tu pyšnou, pohrdlivou pastýřku,

již zval svou milenkou.

CELIA: Mluv, co je s ním?

COR.: Nuž, chcete-li se nyní podívat

na opravdově hrané divadlo,

v němž vystupuje bledost věrné lásky,

a pohrdy a pýchy rudý žeh,

jen málo odsud poodejděte

a povedu vás, chcete-li to spatřit.

ROSAL.: Ó pojd'me; – na milence pohled sytí

ty, kteří sami v srdci lásku cítí.

K té hře nás doved a já budu rád
v tom jejich kuse také statně hrát.

(Odejdu.)

Scena 5.

Jinde v lese.

Vystoupí Silvius a Phoebe.

SILV.: Ne, milá Phoebe, tak mnou nezhrdej;

to nečiň; řekni, že mne nemiluješ,

však neříkej to s takou hořkostí.

Sám kat, jehožto srdce obvyklým

se zatvrzuje na smrt pohledem,

meč nespouští na šíji schýlenou

dřív, nepoprosiv za odpuštění.

Chceš býti krutější než ten, kdo živ

až do smrti jest vláhou krvavou?

Vystoupí Rosalinda, Celia a Corin v pozadí.

PHOEBE: Tvým katem nechci být; já prchám ti

jen proto, že ti nechci ublížit.

Ty pravíš, vražda že jest v očích mých.

Toť věru hezké, pravdě podobné,

že oči, – nejkřehčí a nejútlejší

všech věcí, – jejichž brány bojácně

se zavírají před slunečním práškem,

jsou ukrutníci, kati, vrahové!

Teď od srdce se mračím na tebe;

a umějí-li zranit oči mé,

ať zabijou tě teď. – Aj, dělej přec,

jak omdléval bys; nuže, padni teď;

a nemůžeš-li, ó jen styď se, styď

a nelži, oči mé že vrazi jsou!

Teď ránu ukaž mi, již zasadily

ti oči mé. – Jen jehlou škrábni se

a nějaká ti jizva zůstane;

a chyt' se třtiny, rýha, zjevný vtisk

ti aspoň chvílku zbude na dlani. –

A moje oči, z kterých vyslala

jsem střely na tebe, tě nezraní!

Ne, jista jsem, že v očích není moci,

jež může zraniti.

SILV.: Ó, drahá Phoebe,
kdys najdeš-li, – jak vždy se může stát,–
moc lásky v jakés líci kvetoucí,
pak poznáš rány neviditelné,
jež zasazuje ostrý lásky hrot.

PHOEBE: Však do těch dob se ke mně nepřibližuj;
až to přijde, muč mne výsměchem
a nelituj mne, jako do těch čas
též já mít s tebou soustrast nebudu.

ROSAL.: Proč, – prosím vás? Kdo as je vaše matka,
že nad nešťastnými tak jásáte,
je tupíte a ještě bůh ví co?
Vždyť proto přec, že krásy nemáte,
– a víc jí věru na vás nevidím,
než bez svíce jít může potmě spat, –
již nemusíte hrdou, krutou být!
Aj, co to jest? – Proč díváte se na mne?
Já na vás pranic více nevidím,
než na trhovém zboží přírody.
I kýho výra! zdá se mi, že chce

i moje oči v sítě zamotat!
Ne, hrdá slečno, na mou věru ne,
v to nedoufejte; vaše tmavé brvy,
váš havraní a hedvábový vlas,
ni vašich očí černé korály
a smetanová líčka nemohou
mé srdce k vašim nohám schýliti. –
Proč za ní chodíš, june zpozdilý,
jak mhavý jižní vítr, prškou slz
a vanem vzdechů po ní supaje?
Tys přece tisíckrát hezčí muž,
než ona žena; blázní jako ty
svět plní děcky nezvedenými
jak ona jest. Ne její zrcadlo,
však ty jí lichotíš a v tobě jen
se vidí krásnější, než v pravdě jest
na její tváři kterýkoliv rys.
Nuž, děvo, sama sebe poznejte
a kleknouc v postu nebi děkujte,
že zamilován do vás řádný muž;
neb musím přátelsky vám pošeptat:
Jen prodejte se, dokud můžete,
neb jiný vás tak brzo nekoupí.

Hned proste toho muže o milost
a milujte ho, berte nabídku;
neb škaredosti sotva jméno stačí,
kdy škaredou se jeví v posměvači.
Ty, pastýři, ji vezmi. – S bohem již.

PHOEBE: Tak, prosím, sličný jinochu, mne plísni
po celý rok; já slyším raději
tě lát, než muže toho se mi dvořit.

ROSAL.: On se zamiloval do její škaredosti a ona se zamiluje do mého hněvu! Když tomu
tak, jak jen se na tebe zamračí, opeřím jí to pernými slovy. Proč se tak na mne díváte?

PHOEBE: Ne ze zlé vůle.

ROSAL.: Jenom, prosím vás,
se do mne nezamilujte; neb věřte,
jsem klamnější než sliby při víně.
A kromě toho se mi nelíbíte.
Můj domov, chcete-li to vůbec vědět,
hned blízko tady u těch oliv jest.
Nuž, půjdem, sestro? Hled', bys, pastýři,
jí hezky pevně uzdu přitáhl!

Pojď, sestro. – Pastýřko, ty příznivěj‘

se dívej na něho a nebuď hrda,

neb kdyby celý svět tě vidět moh‘,

slep nebude tak nikdo, jak ten hoch.

Teď pojďme k stádu.

(Odejdou Rosalinda, Celia a Corin.)

PHOEBE. Ó, pastýři, teď teprv shledávám,

jak mocná byla tvoje průpověď:

„Kdož v světě miloval, v němž lásky plání

hned nevzniklo na první podívání?“

SILV.: Slyš, milá Phoebe –

PHOEBE. Ha, co povídáš?

SILV.: Měj soustrast se mnou, Phoebe milostná.

PHOEBE: Mně je tě líto, dobrý Silvie.

SILV.: Kde žalný soucit, pomoc bývá též;

když hoře mého v lásce tobě žel,

tím že mi svoji lásku věnuješ,
tvůj žel se zahladí i hoře mé.

PHOEBE: Máš přízeň mou; toť přec je vlídné dost.

SILV.: Já tebe chtěl bych mít.

PHOEBE: Toť lakotnost.

Byl čas, kdy jsem tě nenáviděla,
a dosud lásky k tobě necítím;
leč když tak pěkně mluvíš o lásce,
tvou společnost, mně dřív tak protivnou,
chci snést a nějak tebe zaměstnám;
však jiné odměny at' nečekáš
krom vlastní radosti, že sloužíš mi.

SILV.: Tak svatá jest a ryzí láska má
a já tak na vše zásluhy jsem chud,
že bude mi jak nejbohatší žeň
klas polámaný sbírat za mužem,
jenž celou sklízí žeň; jen tu a tam
ztrať úsměv porůzný; – tím chci být živ.

PHOEBE: Znáš mladíka, jenž právě se mnou mluvil?

SILV.: Jen málo; ale často vídám jej;

on domek zakoupil i pastviny,

jež starý sedlák měl tu v držení.

PHOEBE: Ač ptám se na něho, přec nemysli,

že miluji ho; je to zpupný hoch;

však dobře mluví; ale co mi do slov?

A přec jen i ta slova lahodí,

když ten, kdo mluví je, se líbí těm,

kdož poslouchají. Je to hezký hoch;

ne příliš hezký; – to však jistotno,

že hrdý jest a hrdost ta mu sluší.

Kdys bude z něho velmi slušný muž.

To nejlepší jest na něm jeho plet',

a rychleji, než jazyk poranil,

ty jeho oči ránu zhojily.

Sic není příliš velký na svůj věk,

však velký dost; má nohy sic jen tak,

však ucházejí; pěknou červenost

měl na rtech o poznání zralejší

a živější než lící ruměnec,

tak zrovna mezi tmavou červení
a světlej' nadchlou barvou růžovou.
Jsou ženy, Silvie, jež vidouce
jej zevrub jako já, by bývaly
se zamilovaly as do něho;
leč já ni lásky k němu necítím,
ni nenávisti, ač bych měla proč
jej nenávidět víc než milovat.
Neb, jaké právo měl mne vyplísnit?
On řekl mi, že oči černé mám
a černý vlas; a teď si vzpomínám,
že se mi vysmíval; já divím se,
že jsem mu stejně neodvětila.
Však dobře již; co opomenuto,
již není darováno. Napíšu
mu perný lístek, hodně výsměšný;
ty mu ho doneseš; chceš, Silvie?

SILV.: Od srdce rád.

PHOEBE: Já napíšu to hned;
vše v hlavě mám i v srdci složeno
a z ostra vezmu to a hezky z krátka.

Pojď se mnou, Silvie.

(Odejdou.)

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ

Scena 1.

Les.

Vystoupí Rosalinda, Celia a Jaques.

JAQ.: Prosím, švarný jinochu, dovol, abych se s tebou blíže seznámil.

ROSAL.: Povídá se, že jste člověk zádumčivý.

JAQ.: To jsem; jest mi to milejší, než býti smíškem.

ROSAL.: Ti, kdož si vedou do krajnosti v tom i onom, jsou lidé protivní a vydávají se obecnému pokárání více než opilec.

JAQ.: Vždyť je dobře býti smuten a mlčet.

ROSAL.: Tedy je zrovna tak dobře býti sloupem.

JAQ.: Nemám ani zádumčivosti učencovy, kteráž jest řevnivost; ani hudebníkovy, která jest plna rozmarů; ani dvořanovy, která jest hrda; ani vojákovy, která jest ctižádostivá; ani advokátovy, která jest pletichářská; ani ženské, která jest titěrná; ani milencovy, která jest všechno to dohromady; ale jest to zádumčivost mně vlastní, svařená z mnohých bylin a překapaná z mnohých trestí; jedním slovem pochází z různých pozorování z mých cest a časté rozjímání o nich vzbuzuje ve mně nejhlubší truchlivost.

ROSAL.: Tedy cestovatel! Na mou věru máte velkou příčinu býti truchlivým; obávám se, že jste prodal své pozemky, abyste se mohl podívat na země lidí jiných, a shlednout mnoho a nemít nic jest věru míti bohaté oči a chudé dlaně.

JAQ.: Ano, ale já nabyl zkušeností.

ROSAL.: A vaše zkušenosti činí vás truchlivým. To bych raději měl blázna, aby mne obveseloval, než zkušenosti, aby mne skličovaly. A ještě si pro to cestovat!

Vystoupí Orlando.

ORL.: Zdař Bůh! a dobrý den, má Rosalindo!

JAQ.: Ah, tedy s bohem, když začínáte mluvit ve verších!

(Odejde.)

ROSAL.: Mějte se dobře, Monsieur cestovateli! – hleďte, abyste šepal a nosil křiklavé šaty; zlehčujte vše, co jest dobrého ve vaší vlasti; rozkmotřete se s hodinou svého narození a pusťte se do pána Boha samého za to, že vám dal tvář, kterou máte; –jinak sotva uvěřím, že jste kdy plul v gondole. – Nuže, co vy, Orlando? – kde jste byl po celý ten čas? Vy že jste milenec? Provedete-li mi ještě jednou takový kousek, ať mi už nikdy nechodíte na oči!

ORL.: Má sličná Rosalindo, přicházím jen o hodinu později, než jsem slíbil.

ROSAL.: O hodinu se omeškati v lásce! Kdyby kdo rozdělil minutu na tisíc mžiků a omeškal se jen o jediný mžik té tisíciny minuty ve věcech lásky, o tom může se říci, že mu Cupido jen poklepal na rameno, ale ručím za to, že srdce mu nezranil.

ORL.: Odpusťte mi, drahá Rosalindo!

ROSAL.: Ano, budete-li tak liknavým, na oči mi nechod'te. To by mně bylo zrovna tak milé, kdyby se mi dvořil hlemýžď.

ORL.: Hlemýžď?

ROSAL.: Ano, hlemýžď! neboť ačkoliv se jen plíží, nese si nad hlavou svůj dům, lepší přínos tuším, než vy nabízíte ženě. A kromě toho přináší s sebou svůj osud.

ORL.: Jaký osud?

ROSAL.: Inu rohy; za které, jak se zdá, takoví muži jako vy chtějí být vděční svým ženám. Ale hlemýžď přichází vyzbrojen svým osudem a ušetří tak svou ženu pomluv.

ORL.: Ctnost nenasazuje parohy a moje Rosalinda je ctnostná.

ROSAL.: A já jsem vaše Rosalinda.

CELIA: Tak ti říká z libůstky; ale on má jinou Rosalindu, krásnější pleti než ty.

ROSAL.: Pojd'te, dvořte se mi, dvořte se mi, jsem' ve sváteční náladě a dost ochoten vás vyslyšet. Co byste mi nyní řekl, kdybych byl vaše opravdová, opravdová Rosalinda?

ORL.: Dříve bych hubičkoval, než bych co řekl'.

ROSAL.: Ne, ne, bylo by lépe, kdybyste napřed mluvil a teprv potom, až byste neměl o čem, mohl byste užití té příležitosti k hubičkování. Výborní řečníci, když jsou v koncích, odkašlávají si a pro milence, když – Bůh nás chraň! – nemají o čem mluvit, jest učiněná spása hubičkovat se.

ORL.: A co když se hubička odepře?

ROSAL.: Tím vás ona donutí k prosbám a máte novou látku k řeči.

ORL.: Kdož by se mohl zarazit před svou milovanou dívkou?

ROSAL.: To byste musel vy, kdybych já byl vaší milenkou; jinak bych považoval svou počestnost za chatrnější svého rozumu.

ORL.: Já že bych neměl látky?

ROSAL.: Inu, na sobě, ano; ale k řeči ne. Nejsem-li vaše Rosalinda?

ORL.: Jest mi dost milo vám tak říkat, protože bych rád mluvil o ní.

ROSAL.: Nuže, v její osobě vám povídám, že vás nechci.

ORL.: Tedy já ve své vlastní osobě umírám.

ROSAL.: Jen to ne; zemřete v zastoupení. Ten ubohý svět jest již skoro šest tisíc roků stár a po celý ten čas nebylo v něm člověka, jenž by byl zemřel ve své vlastní osobě, to jest, ve věcech milostných. Troilovi roztříštil lebku teprv řecký mlat, ačkoliv se všemožně namáhal zemřít dříve; a on byl přece vzorný milovník. Leander byl by zůstal ještě hezkých pár let na živu, třeba se z Hery stala ještěrka, kdyby nebývalo jisté parné letní noci; neboť ten dobrý mladík šel se jen vykoupat v Helespontu, chytla ho křeč a utopil se; a ti blázniví kronikáři jeho věku usoudili, že to zavinila Hero ze Sestu. Ale to je samá lež; lidé umírali tu a tam a červi je snědli, ale neumírali láskou.

ORL.: Nechtěl bych, aby tak smýšlela moje Rosalinda, neboť ujišťuji vás, její zamračení by mne usmrtilo.

ROSAL.: Při této ruce! – neusmrtí ani mouchu. Ale pojd'te, budu teď vaší Rosalindou v přívětivější náladě; žádejte mne oč chcete a povolím to.

ORL.: Tedy mne miluj, Rosalindo.

ROSAL.: Tož budu; v pátek, v sobotu, před tím potom.

ORL.: A chceš, abych byl tvůj?

ROSAL.: Ano, a ještě dvacet takových.

ORL.: Co že's to řekla?

ROSAL.: Což nejste dobrý?

ORL.: To doufám.

ROSAL.: Nuže, může-li kdy člověk myslet, že má něčeho dobrého přes přiliš? Pojd', sestro, dělej nám kněze, a oddej nás. Podejte mi ruku, Orlando. – Co tomu říkáš, sestro?

ORL.: Prosím tě, oddej nás.

CELIA: Nevím, jak se to říká.

ROSAL.: Takhle začneš: Žádáte si, Orlando –

CELIA: Dobrá. – Žádáte si, Orlando, za manželku tuto zde přítomnou Rosalindu?

ORL.: Ano.

ROSAL.: Ale kdy?

ORL.: Aj, hned; tak rychle, jak nás jen může oddat.

ROSAL.: Tedy musíte říci: Beru si tebe, Rosalindu, za manželku.

ORL.: Beru si tebe, Rosalindu, za manželku.

ROSAL.: Mohl bych se vás ptáti, zdali máte povolení k sňatku, ale – : „Beru si tebe, Orlanda, za svého manžela.“ – Ah, tady děvče předbíhá kněze; ale to už je tak, myšlenky ženy předbíhají skutky její.

ORL.: Tak tomu u všech myšlének; jsouť okřídleny.

CELIA: Teď mi řekněte, jak dlouho jí zůstanete věren, až ji dostanete?

ORL.: Na věky a ještě den.

ROSAL.: Řekněte: „den“; – „na věky“ vynechte. Ne, ne, Orlando; mužové jsou duben, když se dvoří, prosinec, když se ožení; dívky jsou Máj, dokud jsou dívkami, ale obloha se změní, když se provdají. Budu na tebe žárlivější než Berberský holub na svou holubici, křiklavější než papoušek před deštěm, fintivější než opice, vrtkavější ve svých přáních než kočkodan; budu plakat pro nic za nic, jako socha Dianina na kašně a to zrovna, až budeš chtít být vesel; a smát se budu jako hyena, a to zrovna, když budeš ospalý.

ORL.: A bude to dělat moje Rosalinda?

ROSAL.: Jak že jsem živ! na vlas tak, jako já.

ORL.: Ale ona jest moudrá.

ROSAL.: Jinak neměla by vtipu to provádět: čím moudřejší, tím rozmarnější. Zamkni dvéře ženskému důvtipu a vyleze ti oknem; zavři to a vyrazí klíčovou dírkou; ucpi tu a vyletí s kouřem komínem.

ORL.: Muž, který by měl ženu tak důvtipnou, mohl by říci: „Kampak, vtipe?“

ROSAL.: To mrzoutství byste si mohl nechat, až byste dopadl vtip své ženy na cestě do susedovy postele.

ORL.: A jakým vtipem byste ten vtip omluvil?

ROSAL.: Inu, na příklad tím, že vás tam žena jde hledat. Ženská nezůstane vám nikdy odpověď dlužna, leda byste si vzal němou. Ó, žena, která neumí své chyby svést na muže, ať nikdy sama dítě nekojí: neboť vychová z něho hlupáka!

ORL.: Na dvě hodiny tě musím opustit, Rosalindo.

ROSAL.: Ach ne, milá duše, dvě hodiny tě postrádati nemohu!

ORL.: Mám službu při vévodově tabuli; o druhé hodině budu zase u tebe.

ROSAL.: Ano, – jděte si, jděte; však jsem věděl, jakým budete. Moji přátelé mi to říkali a já sám si to myslil. Váš lichotný jazyk získal mou přízeň. Co záleží na srdci zavrženém? – a tedy, smrti, přijď! – Ve dvě hodiny že se vrátíte?

ORL.: Ano, milá Rosalindo.

ROSAL.: Na mou věru a ve vsí opravdovosti i ať mne Bůh tresce a jménem všech těch drobných přísah, jež spásu duše neohrožují, zrušíte-li jen puntík svého slibu aneb se omeškáte jen o minutku, budu vás považovati za nejošklivějšího rušitele slova, za nejfalešnějšího milovníka, za nejnehodnějšího té, kterou nazýváte svojí Rosalindou, za vybraného z celého davu nevěrníků. Protož mějte se na pozoru před mým soudem a splňte slovo.

ORL.: Ne méně svatě, než jakobys opravdu byl mou Rosalindou. Tedy s bohem.

ROSAL.: Dobrá; čas je starý soudce, jenž vyslychá všechny takové provinilce; a čas ať to osvědčí. Buďte zdrav.

(Odejde Orlando.)

CELIA: Tys přímo ohrožovala dobrou pověst celého našeho pohlaví tím svým milostným žvatláním. Musíme ti tvůj kabát a spodky stáhnout přes hlavu, a ukázati světu, co ptáček proved' na svém vlastním hnízdě.

ROSAL.: Ó sestřenko, sestřenko, sestřenko, má hezounká sestřenko, kdybys jen věděla, na kolik sáhů hluboko vězím v lásce! Ale to se nedá vyzkoumat; moje náklonnost má dno neznámé, jako záliv Portugalský.

CELIA: Nebo spíše vůbec dna nemá; co lásky tam vleješ, hned zase vyběhne.

ROSAL.: Ne, ne, ten zlotřilý spratek Venušin, zplozený pomyšlením, počatý rozmarem a zrozený šílenstvím, to slepé, rozpustilé klouče, jež omamuje oči každého, poněvadž jeho vlastní jsou slepy, ať soudí, jak hluboko jsem v lásce! Povídám ti, Alieno, bez pohledu na Orlanda nemohu býti živa; jdu hledat jeho stín a budu vzdychat, než se vrátí.

CELIA: A já jdu spat.

(Odejdu.)

Scena 2.

Les.

Vystoupí Jaques, Šlechtici a Myslivci.

JAQ.: Kdo zabil toho jelena?

PRV. ŠLECH.: Já, pane.

JAQ.: Představme toho pána vévodovi jako římského vítěze; a bylo by dobře posadit mu jelení parohy na hlavu, jako vítězný věnec. Neznáte žádné písně, myslivče, k této příležitosti?

MYSL.: Zním, pane.

JAQ.: Zazpívejte ji; na tom nezáleží, jak to půjde do noty; jen když to bude hodně hlučné.

Zpěv.

MYSL.: Co dáme lovcí, jenž jelena zabil?

on s jelenicí parohů nabyt.

Tož zpívejte mu k domovu.

(Ostatní provázejí zpěv tímto refrainem.)

Nos ty jen bez hněvu, co jelen shodil;

bývaly na přílbách, než jsi se zrodil;
tvůj děd se jimi zdobil,
tvůj otec si jich dobyl. –
Parohy, parohy, veselý podíl;
však nejsou k smíchu, když kdo se k nim zrodil.

(Odejdou.)

Scena 3.

Les.

Vystoupí Rosalinda a Celia.

ROSAL.: Nu, – co tomu říkáš? Nejsou již dvě hodiny pryč? – A po Orlandovi ani vidu, ani slechu!

CELIA: Ručím ti za to, že z čiré lásky a žhoucího mozku vzal luk a šípy, a – šel spat. Hle, někdo přichází.

Vystoupí Silvius.

SILV.: Mám, švarný jinochu, k vám poselství;

má Phoebe kázala mi, dát vám toto;

já neznám obsah, pokud soudím však
dle čela mračného a nevrkých
těch posuňků, jež při tom dělala,
když psala to, zní as to hněvivě.
Mně odpusťte; jsemť nevinný jen posel.

ROSAL.: Tím listem věru trpělivost sama
by rozjítřila se a zahrála
si na křiklouna; sněsti toto zde
by znamenalo všechno možné snést.
Dí, že jsem nehezký a nezpůsobný,
že hrdý jsem a že by nemohla
mne milovati, kdyby muž tak vzácný
byl jako Phoenix. – U všech rohatých!
vždyť její láska není zajícem,
jejž honím já! – Proč takto píše mně?
Slyš, pastýři, ten list vymyslíťs ty. –

SILV.: Ne, ujišťuji vás; já obsah neznám; to psala Phoebe.

ROSAL.: Mlč, ty blázen jsi
a láska dohnala tě do krajností.
Já viděl její ruku; kožená

to ruka jest a jako pískovec
je zbarvena. Já vskutku myslil si,
že navlékla své staré rukavice;
však její vlastní ruce byly to.
Má ruku selskou; to však jedno již; –
já dím, ten list že nevymyslila;
toť mužský výmysl i rukopis.

SILV.: Jest její, dojistá.

ROSAL.: Toť křiklounský a neurvalý sloh,
sloh pro rváče; aj, vždyť se na úkor
mi staví, jako Turek křesťanu.
Ba něžný ženský mozek nemohl
by zrodit surovost tak obrovskou,
ta ethiopská slova, černější
v svém účinku, než jsou v svém černidlu.
Nuž, chcete poslechnout, co psáno zde?

SILV.: Když libo vám, – neb nikdy neslyšel
jsem z toho ničeho; však vyslechl
jsem krutost Phoebinu až přes příliš.

ROSAL.: Tož po Phoebinsku na mne doráží –

Nuž, poslyšte, co píše, tyranka.

(Čte.)

V pastýře-li bůh se vdech‘,

žes tak dívčí srdce sžeh‘?

Může-li ženská tak láteřit?

SILV.: To nazýváte láteřením?

ROSAL.: Proč, své božství odvrhnuv,

sienským srdcem válčíš?-mluv!

Zda kdy jste slyšel také řádění? –

Když se lidský zrak mi dvořil,

nezranil mne, nepokořil.

Chce říci, že já jsem zvíře. –

An tvůj hněvný, světlý zrak

lásku ve mně vznítil tak,

jaký učin by, ó žel!

vlídný teprv pohled měl?

Káral’s mne, já láskou vzplála;

což bych, kdybys prosil, dala?

Ten, kdo nese ti ten vzkaz,
nezná mého srdce hlas;
listem po něm věděti
dej mi, zdali obětí
přijme mládí tvé a cit
vše, co mohu dát, ty vzít, –
Neb rci, že nemám naděje,
a smrt mi klidu dopřeje.

SILV.: To nazýváte plísněním?

CELIA: Ach, ubohý pastýři!

ROSAL.: Ty ho lituješ? – nikoliv, nezasluhuje politování. – Proč miluješ takovou ženu? – Jak, dát ze sebe udělat nástroj, na němž se hrají falešné tóny? – Toť nesnesitelné! – Nuže, hned půjdeš k ní, – neboť jak vidím, láska z tebe udělala krotkého hada, – a řekneš jí toto: – miluje-li mne, že jí poručím, aby milovala tebe; nechce-li, mou že nikdy nebude, leda bys ty za ni prosil. – Jsi-li do opravdy zamilován, tedy pryč a již ani slova; neboť hle, někdo přichází.

(Odejde Silvius.)

Vystoupí Oliver.

OLIVER: Mé krásky, dobrý den; a prosím, rcete,
zdaž nevíte, kde v lesním okolí
zde ovčín, olivami stíněný?

CELIA: Hned vedle v údolí zde na západ;
řad vrb u bublavého potoka,
když nechán v právo, vás tam dovede.
Leč v tuto chvíli dům se střeží sám,
neb nikoho tam není.

OLIVER: Zrak-li může
si od jazyka poučení brát,
tož měl bych znáti vás dle popisu.
„Šat takový a tolik as jim let.
Hoch rusovlasý, ženské podoby,
a chová se jak sestra zralejší;
a dívka menší, snědější než bratr.“ –
Či nejste vlastník domu, po němž ptám se?

CELIA: Když ptáte se, dím „ano“, bez chlouby.

OLIVER: Orlando oba pozdravuje vás
a mladíku, jež Rosalindou zve,

ten skrvácený šátek posílá.

Jste vy ten jinoch?

ROSAL.: Jsem; co značí to?

OLIVER: Kus hanby mojí, zvědět chcete-li,

co za člověka jsem a jak a proč

a kde ten šátek byl tak ubrocen.

CELIA: Jen mluvte, prosím vás.

OLIVER: Když posledně

Orlando od vás šel, tu přislíbil,

že za hodinu opět vrátí se;

a jak šel hvozdem krmi zažívaje

své sladkohořké lásky, považte,

co stalo se! – Jak stranou pohledl,

hle, co tu neviděl: pod dubem,

jenž rozsochy měl stářím omšeny

a vrchol olýsený suchým věkem,

muž bídný, otrhaný, zarostlý

tu ležel na znak spící; kolem šíje

had vinul se mu zlatozelený,

jenž hlavou hybkou blížil hrozivě
se k jeho ústům pootevřeným;
však pojednou Orlanda postřehnuv
se odvinul a křivkou vlnitou
vklouz' do křoví. A v stínu huštiny
hle, lvice, vémě na prach vysáté,
si ulehla a hlavou na zemi
jak kočka číhala, až spící muž
se pohne, neboť královský je zvyk
té šelmy na nic nevrhnouti se,
co mrtvo zdá se. Nuž, to uviděv
Orlando k muži přistoupil a hle,
toť jeho bratr, jeho starší bratr. –

CELIA: O bratru tom jsem slychala ho mluvit;
i vyprávěl, že proti přírodě
tak žádný bratr v světě nejednal.

OLIVER: To mohl říci, neboť dobře vím,
jak ve všem zvrhlý byl.

ROSAL.: A což Orlando?
zda muže zanechal tam za kořist

té lvici vyssáté a hladové? –

OLIVER: Ba dvakrát odvrátil se, chtěje tak;

leč dobrota, vždy šlechetnější pomsty

a přirozený cit jsa mocnější

než spravedlivý hněv, jej přiměly,

že do boje se pustil se lvicí,

již brzo přemohl; v tom zápasu

já z neblahého spánku procitnul.

CELIA: Jste vy ten bratr?

ROSAL.: Vás tak zachránil?

CELIA: Jste vy to, jenž tak často ukládal

mu o život?

OLIVER: Já byl; však nejsem víc.

Již nestydím se pověditi vám,

co byl jsem, ano obrácení mé

mi sladkým činí tak, co nyní jsem.

ROSAL.: Leč, krvavý ten šátek?

OLIVER: Povím hned. –

Když od počátku jsme až do konce
své vyprávění slzmi zrosili
co nejvřeleji, jak jsem dostal se
na tuto poušť, on, – zkrátka k dobrému
mne uved' vévodovi, který dal
mi nový oděv, hlad můj ukojil
a poručil mne lásce bratrově.

On hned mne uved' do své jeskyně,
tam svlékl se a na rameni, hle,
mu lvíce ždibec masa vytrhla;
a rána krvácela napořád.

V tom omdlel, Rosalindu volaje
než ztratil vědomí. Nuž, v krátkosti,
já vzkřísil jej a ránu obvázal
a po malé když chvíli nabyl sil,
mne, ač vám neznámého, poslal sem,
bych řek' co stalo se a omluvil ho,
že slibu nedostál; i abych dal
ten šátek jeho krví zbrocený
zde tomu pastýřskému mladíku,
jejž v žertu Rosalindou nazývá.

(Rosalinda omdlí.)

CELIA: Co jest, můj Ganymede? – Ganymede!

OLIVER: Jsou mnozí, kteří do mdlob upadnou, když spatří krev.

CELIA: V tomť více. – Sestřenko! – slyš, Ganymede!

OLIVER: Hle, přichází k sobě.

ROSAL.: Rád byl bych doma.

CELIA: Dovedem tě tam. – Vy, prosím, pod paždí ho vezměte.

OLIVER: Jen, hochu, vesele! – vy že jste muž! – vám schází mužné srdce.

ROSAL.: Ba schází, přiznávám se. Ach, pane, někdo by řekl, ta přetvářka že se povedla! Prosím vás, řekněte svému bratru, jak dobře jsem se přetvařoval. – Hej, hol

OLIVER: To nebyla přetvářka; jest příliš velké svědectví v barvě vašich lící, že to bylo opravdové pohnutí.

ROSAL.: Přetvářka, ujišťuji vás.

OLIVER: Dobře tedy, hleďte býti dobré mysli a přetvařujte se, že jste muž.

ROSAL.: To dělám; ale v pravdě měl bych býti ženou.

CELIA: Pojď, jsi pořád bledší, prosím tě, pojď domů. Vy, dobrý pane, doprovodte nás.

OLIVER: Rád, neboť musím přinést odpověď, jak bratra omlouváte, Rosalindo.

ROSAL.: Však něco vymyslím; jen prosím, vychvalte mu moji přetvářku. Půjdeme?

(Odejdou.)

JEDNÁNÍ PÁTÉ

Scena 1.

Les.

Vystoupí Prubík a Audrey.

PRUBÍK: Však se dočkáme, Audrey; trpělivost, milá Audrey!

AUDREY: Na mou věru, ten kněz byl dobrý dost přes všechno, co ten starý pán povídal.

PRUBÍK: Ohavný člověk, Audrey: je ten ctihodný Oliver, hanebný Písmokaz. Ale Audrey, zde v lese je mladík, jenž si dělá nároky na tebe.

AUDREY: Ano, vím kdo to je; nemá na mne práva ani co by za nehet vlezlo; zde přichází ten člověk, kterého myslíte.

PRUBÍK: Jest mi to pravým posvícením viděti hlupáka. Na mou věru, my, vtipné hlavy, máme mnoho na svědomí; chtěj nechtěj, zasmějeme se na cizí útraty.

Vystoupí Vilém.

VIL.: Dobrý večer, Audrey.

AUDREY: Pánbůh dobrý večer, Viléme.

VIL.: A dobrý večer vám, pane.

PRUBÍK: Dobrý večer, milý příteli– Dej na hlavu, dej na hlavu; prosím tě, nech na hlavě. Kolik je vám let, příteli?

VIL.: Pět a dvacet, pane.

PRUBÍK: Zralý věk. Říkají ti Vilém?

VIL.: Vilém, pane.

PRUBÍK: Hezké jméno. Jsi narozen v tomto lese?

VIL.: Ano, pane, chvála Bohu.

PRUBÍK: „Chvála Bohu“, dobrá odpověď. Jsi bohat?

VIL.: To, pane, jsem, tak tak.

PRUBÍK: „Tak, tak“ je dobré, velmi dobré, převýborně dobré; a přece zas to není; jest to jen tak tak. Jsi chytrý?

VIL.: Ó, pane, já mám za ušima.

PRUBÍK: Aj, dobře mluvíš. Vzpomínám si teď na pořekadlo: „Blázen se má za moudrého, ale moudrý člověk o sobě ví, že je blázen.“ Když onen pohanský filosof chtěl snísti hrozen, otevřel rty, než jej dal do úst, chtěje tím říci, že hrozny jsou stvořeny k jídlu a rty k otvírání. Máte rád tuto dívku?

VIL.: Mám, pane.

PRUBÍK: Podejte mi ruku. Jsi učený?

VIL.: Nejsem, pane.

PRUBÍK: Tedy se nauč ode mne tomuto: Míti jest míti; neboť jest to řečnická figura, že nápoj, přelévá-li se z poháru do sklenice, ji naplňuje a pohár prázdní; neboť všichni naši spisovatelé shodují se v tom, že ipse jest on; ale ty nejsi ipse, neboť já jsem on.

VIL.: Jaký on, pane?

PRUBÍK: Ten, který musí toto děvče dostat. Protož ty, brachu, zřekni se, – jak po sprostě říkáme, nech být – společnosti, – jak po selsku říkáte námluv, – této ženské osoby – obecně řečeno holky, což dohromady tedy znamená, upusť od nadcházení této ženské osobě, jinak zahyneš čili, aby to šlo lépe na tvůj rozum, zemřeš; nebo, abys věděl, zabiju tě, odklidím tě, přenesu tě ze života do smrti, ze svobody do otroctví. Posloužím ti jedem, karabáčem nebo ocelí, spiknu se proti tobě s celou rotou, porazím tě politikou; zavraždím tě sto a padesaterým způsobem; protož třes se a táhni.

AUDREY: Jdi, dobrý Viléme.

VIL.: Bůh vás zachovej při dobrém zdraví, pane.

(Odejde.)

Vystoupí Corin.

CORIN: Náš pán a paní se po vás pídí; pojd'te, pojd'te!

PRUBÍK: Hop! Audrey, hopkuj Audrey! Už běžím, už běžím.

(Odejdou.)

Scena 2.

Les.

Vystoupí Orlando a Oliver.

ORL.: Jest to možné, že by se ti po tak krátké známosti byla zalíbila? že, sotva's ji uviděl, ji miluješ; zamilován se o ni ucházíš; ucházeje se jí dobudeš a trváš na tom, aby byla tvou?

OLIVER: Neber na váhu unáhlenost té věci, její chudobu, krátkou známost, mé kvapné námluvy, její kvapné svolení; ale řekni se mnou, že miluji Alienu, řekni s ní, že ona miluje mne, svol s oběma, abychom se dostali. Bude to k tvému dobru, neboť svůj otcovský dům a všechny někdejší důchody starého pána Rowlanda postoupím tobě a chci zde žítí a umřítí jako pastýř.

ORL.: Mé svolení máš. A zítra at' je svatba. Pozvu vévodu a celou jeho bodrou družinu. Jdi a připrav na to Alienu; neboť, hle, tady přichází moje Rosalinda.

Vystoupí Rosalinda.

ROSAL.: Pozdrav Bůh, bratře.

OLIVER: Těž vás, krásná sestro.

(Odejde.)

ROSAL.: Ó, můj drahý Orlando, jak mi tě líto, že nosíš srdce zavěšené na stuze!

ORL.: Jest to má ruka.

ROSAL.: Já myslil, že tvé srdce bylo zraněno lvími drápy.

ORL.: Zraněno jest, ale dívčími zraky.

ROSAL.: Povídal vám bratr, jak jsem dělal, jako bych omdléval, když mi ukázal váš šátek?

ORL.: Ano, a ještě větší zázraky, než to.

ROSAL.: Ó, já vím, co myslíte. Ba, pravda; nic na světě nestalo se tak z nenadání kromě srážky dvou beranů a Caesarova chlubného holedbání se: „Přišel jsem, spatřil, zvítězil“; neboť váš bratr a má sestra, jak se jen potkali, již se zakoukali; jak se zakoukali, již se

milovali; jak se milovali, již se rozvzdychali; jak se rozvzdychali, již se ptali jeden druhého proč; jak zvěděli proč, již hledali lék a tak si po stupínkách vystavili schůdky k manželství, po kterých se ženou vzhůru bez zdržení, mají-li se vůbec zdržeti než budou oddavky. Jsou v té pravé zuřivosti lásky a chtějí k sobě; ani kyjem by je nerozehnal.

ORL.: Zítřa budou svoji a pozvu vévodu na svatbu. Ale ach, jak trpko jest dívati se na štěstí jen okem jiného! Budu zítřa tím více na vrcholu smutku, čím šťastnější bude se mi zdáti můj bratr v dosažení svých tužeb.

ROSAL.: Nuže tedy, zítřa nemohu vám zastupovati Rosalindu?

ORL.: Nemohu déle žíti smyšlenkami.

ROSAL.: Nebudu vás tedy již unavovati prázdňými řečmi. Nuže vězte, – neboť nemluvím teď bez jistého významu, – že znám vás jako šlechtice výborných vlastností. Neříkám to, abyste měl dobré mínění o této mé vědomosti, pokud pravím, že takým jste; aniž usiluji o větší vážnost než tu, která by do jisté míry přiměla vás k uvěření, že chci učiniti dobře vám a ne zdobit sebe. Tedy věřte prosím, že umím věci podivné. Od svého třetího roku byl jsem ve spojení s kouzelníkem nadevše zkušeným ve svém umění a přece ne peklu zapsaným. Milujete-li Rosalindu tak od srdce, jak o tom hlasitě svědčí vaše chování, v tu chvíli co váš bratr vezme si Alienu, můžete si vzítí ji. Já vím, do jaké tísně ji osud zahnal, a není mi nemožno, nezdá-li se to nevhodno vám, přivéstí vám ji zítřa na oči lidskou, jak jest, a beze všeho nebezpečí.

ORL.: Říkáš to v čiré opravdovosti?

ROSAL.: Při svém žití, ano; a žití to mi drahé, ačkoliv pravím, že jsem kouzelník. Tedy se oblečte co nejšvarněji; sezvete přátely; neboť přejete-li si míti zítra svatbu, budete ji mít a to s Rosalindou, chcete-li.

Vystoupí Silvius a Phoebe.

Hle, tu přichází jedna zamilovaná do mne a jeden zamilovaný do ní.

PHOEBE: Moc, mladý muži, jste mi ublížil
ten lístek ukázav, jež jsem vám psala.

ROSAL.: To nebolí mne; jeť to snaha má
se nevlídným a drsným zdáti k vám.

Hle, věrný pastýř jde tu za vámi;
naň pohleďte, jej milujte, neb on
vás zbožňuje.

PHOEBE: Rci, dobrý pastýři,
zde tomu jinochu, co láska jest.

SILV.: Být všecek složen z povzdechů a slz;
tak já jsem k Phoebe.

PHOEBE: Já ke Ganymedu.

ORL.: Já k Rosalindě.

ROSAL.: Já k žádné ženské.

SILV.: Být všecek složen z věrnosti a snahy;

tak já jsem k Phoebe.

PHOEBE: Já ke Ganymedu.

ORL.: Já k Rosalindě.

ROSAL.: Já k žádné ženské.

SILV.: Být všecek z blouznivosti utvořen,

vše vašeň být, vše přání, zbožňování,

vše služba, oddanost, vše pokora,

vše trpělivost, netrpělivost,

vše čistota a stálost ve zkouškách; –

tak já jsem k Phoebe.

PHOEBE: Já ke Ganymedu.

ORL.: Já k Rosalindě.

ROSAL.: Já k žádné ženské.

PHOEBE (k Rosalindě): Když tak, proč káráš mne, že miluji tě?

SILV. (k Phoebe): Když tak, proč káráš mne, že miluji tě?

ORL. (k sobě): Když tak, proč káráš mne, že miluji tě?

ROSAL.: Proč také vy si opakujete:

„Když tak, proč káráš mne, že miluji tě?“

ORL.: Té, která není zde a neslyší.

ROSAL.: Prosím vás, už toho dost; jest to jako vytí irských vlků na měsíc. (K Silviovi:) Pomohu vám, budu-li moci. (K Phoebe:) Miloval bych vás, – kdybych mohl. – Zítra ať se mi všichni sejdete. – (K Phoebe:) Vezmu si vás, jestliže si kdy vezmu ženskou, a svatbu chci mít zítra. (K Orlandovi:) Zbavím vás pochybností, jestliže jsem jich vůbec kdy koho zbavil, a svatbu máte zítra. (K Silviovi:) Vás uspokojím, uspokojí-li vás, co se vám líbí; – a zítra se oženíte. (K Orlandovi:) Jakož milujete Rosalindu, přijďte. (K Silviovi:) Jakož milujete Phoebe, přijďte. – A jako že já nemiluji ženu, přijdu. Nuž tedy s bohem. – Mé rozkazy máte.

SILV.: Nebudu scházet, budu-li živ.

PHOEBE: Já také ne.

ORL.: Aniž já.

(Odejdou.)

Scena 3.

Les.

Vystoupí Prubík a Audrey.

PRUBÍK: Zítra bude ten radostný den, Audrey, zítra máme veselku.

AUDREY: Z celého srdce si toho přeju, a doufám, že to není nepočestné přání, když si přeju dostat se pod čepec. Zde přicházejí dva panošici vypovězeného vévody.

Vystoupí dva Panoši.

PRV. PANOŠ: Jsem rád, že vás vidím, počestný pane.

PRUBÍK: Na mou věru, jako na zavalanou. Pojd'te, sedněte, sedněte a hned nějakou písničku.

DRUHÝ PANOŠ: Rádi posloužíme; sedněte mezi nás.

PRV. PANOŠ: Spustíme hned bez odkašlávání, odplvování neb omlouvání se, že chraptíme, jak už bývají ty obvyklé proslovy špatného hlasu?

DRUHÝ PANOŠ: I hned, hned; a oba v taktu jako dva cikáni na jednom koni.

Zpěv.

Šel hoch a děvče milené,

– hej ho, a hejsa ho! –

přes žitné pole zelené,

když jaro mladé prsténky rozdává všade,

když ptáci šveholí v luh i háj. –

Máj milencův je ráj.

Tam lehli v pažit mladičký,

– hej ho, a hejsa ho! –

ty hezké, selské lidičky,

když jaro mladé atd.

Tu píseň začli zpívat hned,

– hej ho, a hejsa ho! –

jak je ten život jeden květ,

když jaro mladé atd.

A proto chvilku chopte v ráz,

– hej ho, a hejsa ho! –

neb lásku věncí mládí čas,

když jaro mladé prsténky rozdává všade,

když ptáci šveholí v luh i háj. –

Máj milencův je ráj.

PRUBÍK: Na mou věru, mladí páni, ačkoliv na té písničce mnoho není, vypadl nápěv ještě bídněji.

PRV. PANOŠ: To se, pane, mýlíte; drželi jsme tempo i časomíru.

PRUBÍK: Inu ano, ano; ale já ztratil čas posloucháním tak zpozdilé písničky. Bůh s vámi; a Bůh vám naprav hlasy! Pojd', Audrey.

(Odejdou.)

Scena 4.

Les.

Vystoupí Vévoda starší, Amiens, Jaques, Orlando, Oliver a Celia.

VÉV.: Orlando, myslíš-li, že mladík ten
vše může učinit, co přislíbil?

ORL.: Tu věřím, tu zas nevěřím; jak ten,
kdo strach má nedoufat a doufá s bázni.

Vystoupí Rosalinda, Silvius a Phoebe.

ROSAL.: Jen ještě strpení, než připomenu
vám naše úmluvy.

(K vévodovi:) Vy pravíte,
když přivedu vám vaši Rosalindu,
že ji Orlando od vás dostane –

VÉV.: Tak stalo by se, kdybych království
moh' dáti s ní.

ROSAL. (k Orlandovi): A vy jste přislíbil,
ji pojmout za choť, když ji přivedu?

ORL.: Všech království být král, to učiním.

ROSAL. (k Phoebe): Vy pravíte, že vezmete si mne,
když budu chtít?

PHOEBE: Tak učiním i kdybych
již za hodinu na to zemřela.

ROSAL.: A sňatek se mnou odmítnete-li,
ten věrný pastýř zde vás dostane?

PHOEBE: Tak ujednáno. –

ROSAL. (k Silviovi): Vy pak říkáte,
že vezmete si Phoebe, svolí-li?

SILV.: Ji mít a zemřít třeba jedno bylo.

ROSAL.: Já slíbil, že to všechno vyrovnám.

Vy, kníže, svému slovu dostůjte,
že dáte dceru; – vy, Orlando, svému,
že si ji vezmete; a Phoebe, vy
svůj splňte slib, že ruku dáte mně,
neb odmítnete-li, se provdáte

za toho pastýře; vy, Silvie,
slib dodržte, že vezmete si ji,
když odmítne mne; a tak odcházím,
bych pochybnostem konec učinil.

(Odejdou Rosalinda a Celia.)

VÉV.: Ten mladý pastýř živě připomíná
mi mnohým rysem podobu mé dcery.

ORL.: Když nejprv jsem ho viděl, pane můj,
mně zdál se býti bratrem vaší dcery.

Však, dobrý pane, on se narodil
zde v těchto lesinách a základům
byl učen mnohých nebezpečných věd
od svého strýce, o němž povídá,
že veliký byl kouzelník a žil
zde v lesa okruhu skryt před světem.

Vystoupí Prubík a Audrey.

JAQ.: Tot' jistě hrozí nová potopa světa a párky scházejí se do archy. Zde přichází párek
velmi podivných zvířat, kterým ve všech jazycích říkají blázni.

PRUBÍK: Má poklona a pozdravení všem!

JAQ.: Můj vzácný pane, přivítejte ho. To je ten střelený pán, kterého jsem tak často potkával v lese; on přísahá, že býval dvořanem.

PRUBÍK: Kdo tomu nevěří, ať uloží mi očistu. Já tančival menuet; já pochleboval vznešené dámě; já choval se politicky k svému příteli a uhlazeně k svému nepříteli; tři krejčí přivedl jsem na mizinu a měl jsem čtyři čestné spory, a jeden skoro skončil soubojem.

JAQ.: A jak se to urovnalo?

PRUBÍK: Inu sešli jsme se a uznali, že je to spor sedmého stupně.

JAQ.: Sedmého stupně?-Jak to? – Milostivý pane, ten chlapík se povedl.

VÉV.: Mně se velmi líbí.

PRUBÍK: Zaplat' vám to Bůh, pane; a přeju nápodobně. Já se, pane, přimíchal mezi ty ostatní venkovské párky, abych věrnost přísahal spravedlivě i křivě; podle toho, jak manželství váže a krev rozvazuje. – Arcit' panna chudičká, stvoření nespanilé, ale celá moje. Mám už takovou slabost, pane, bráti, co nikdo nechce. Bohatá počestnost, pane, bydlí jako lakomec v nuzném domě; jako perla v ošklivé lastuře.

VÉV.: Jest věru velmi bystrý a pln myšlének.

PRUBÍK: Jen jak to nese střela šaškova a tak ta láskobolná nálada.

JAQ.: Ale vraťme se k tomu sedmému stupni. Jak že se dostal váš čestný spor na sedmý stupeň?

PRUBÍK: Tím, že se lež postrčila sedmkrát sem a tam. – Drž se rovněji, Audrey! – Asi takto, pane: Mně se nelíbí stříh vousu jistého dvořana; on mi vzkáže, říkám-li, že jeho vous není řádně přistřižen, on míní, že jest. To se nazývá Zdvořilé upozornění. Vzkážu-li mu opět já, že není dobře přistřižen, ukáže mi on, že si stříhá vous, jak se líbí jemu. To nazývá se Jemná špička. Není-li opět „řádne přistřižen“; na to on, že nejsem schopen o tom soudit To nazývá se Hrubá odpověď. Když zase není řádně přistřižen, odpoví, že nemluvím pravdu. To nazývá se Rázné odmítnutí. A není-li opět řádně přistřižen, odvětí, že lhu. Tomu se říká Vyzývavý vzdor. A tak to jde až ke Lži podmíněčné a Přímé lži.

JAQ.: A kolikrát jste řekl, že nemá vous dobře přistřižený.

PRUBÍK: Neodvážil jsem se dále než ke Lži podmíněčné a on se neodvážil vytýkati mi Lež přímou. A tak jsme změřili své kordy a rozešli se.

JAQ.: Můžete jmenovati po pořádku ty stupně vedoucí ke lži?

PRUBÍK: Ó pane, my odbýváme své čestné spory jako tiskem, podle knih, zrovna tak jako máte knihy o slušných způsobech. Vyjmenuji vám ty stupně: První Zdvořilé upozornění; druhý Jemná špička; třetí Hrubá odpověď; čtvrtý Rázné odmítnutí; pátý Vyzývavý vzdor; šestý Lež podmíněčná; a sedmý Přímá lež. – Ze všech těch můžete se vyvléci kromě z Přímé lži a i z této pouhým „– li“. Byl jsem toho svědkem, jak sedm soudců nemohlo rozhodnouti

spor, ale jak se strany sešly, napadlo jednomu z nich pouhé „– li“; jako: „Řekl-li jste tak, řekl já tak“; i podali si ruce a přísahali si bratrství. Takové „– li“ jest učiněný mírotvorce; velká moc je v tom „-li“.

JAQ.: Není-li to vzácný chlapík, Milosti? Ve všem se vyzná a přece je blázen.

VÉV.: Užívá svého bláznovství jen jako loveckého štítu, z pod něhož střílí svým vtipem.

Vystoupí Hymen, Rosalinda v ženských šatech a Celia.

(Tichá hudba.)

HYMEN: Vždy radost v nebi vládne,

když zemské věci ladné

se shodnou spolu.

Zde, kníže, máš svou dceru,

ji Hymen přived' věru

ti s nebes dolů,

bys její s jeho spojil rukou;

jich srdce dávno spolu tlukou.

ROSAL. (k Vévodovi:) Vám odevzdávám se, neb vaše jsem.

(K Orlandovi:) Vám odevzdávám se, neb vaše jsem.

VÉV.: Zrak neklame-li, jsi ty moje dceř!

ORL.: Zrak neklame-li, tys má Rosalinda!

PHOEBE: Není-li, co vidím, zdání,

s bohem buď, mé milování!

ROSAL. (k Vévodovi:) Já nemám otce, nejste-li jím vy.

(K Orlandovi:) A nechci chotě, nejste-li jím vy.

(K Phoebe:) A nevezmu si ženy, kromě vás.

HYMEN: Již ticho! – srovnám zmatky

a konec činím krátký

těm divným příhodám:

zde čtvero párků nových

jde do pout Hymenových,

vše nebylo-li klam.

(K Orlandovi a Rosalindě:) Žádná strast vás nerozdvojí.

(K Oliverovi a Celi:) Ty a ty, jste srdcem svoji.

(K Phoebe:) Za toho se musíš vdáti,

aneb dívku chotěm zváti.

(K Prubíkovi a Audrey:) Držíte se pevnou shodou,

jako zima s nepohodou.

Za svatební písňe znění

druhu druh dej vysvětlení,

by ve svém úžasu jste pochopili,

jak sešli jsme se ku šťastnému cíli.

Zpěv.

Nad stoly a lůžka vplétá

Juno sňatkem vínek svůj –

Hymen lidní kraje světa;

manželství se oslavuj!

Sláva, Čest ať na vždy zkvětá

Hymenovi, bohu světa!

VÉV.: Ó drahá neteři, já vítám, věř,
tak vroucně tebe, jako vlastní dceř.

PHOEBE: Já slovo nezruším; tys můj ted', muži!
S tvou věrností se moje láska druží.

Vystoupí Jaques de Bois.

JAQ. DE B.: Sluch dopřejte mi na několik slov;

jsem druhorozený syn Rowlandův
a zvěst mám pro tu čackou společnost.

Když kníže Frederick byl uslyšel,
jak muži velké váhy každým dnem
se utíkají do těch lesů zde,
zdvih' velkou moc a dal se na pochod,
ji veda sám, jen za tím účelem,
by svého bratra jal a usmrtil.

I dorazil až v pokraj lesů těch,
kde vstříc mu vyšel starý, svatý muž
a po rozmluvě s ním jej odvrátil
od jeho podniků i od světa.

Svou korunu zas vypuzenému
chce bratru dát a statky vrátit všem,

kdož do vyhnanství provázeli jej.

Že pravda to, svým ručím životem.

VÉV.: Buď vítán, mladý muži; pěkný dar

svým bratřím k svatbě neseš; jednomu,

co na statcích mu vzato; druhému

zem velkou, celé mocné vévodství. –

Leč nejprve v tom lese skončíme,

co tady blaze bylo začato

a šťastně zrozeno; a potom každý

z té čacké družiny, kdo protřpěl

zlé dny a noci s námi, podíl svůj

mít bude na štěstí nám vráceném

dle míry svého stavu. – Prozatím

však zapomeňme nových důstojenství

a venkovským se těšme veselím.

Hrej hudba! – Vy pak, snoubencové,

dejte se do tance a z duše zaplesejte!

JAQ.: Tož, pane, – dobře-li vám rozumím, –

na mnišský život dal se vévoda,

pych dvorský odvrhnuv a nádheru?

JAQ. DE B.: Tak učinil.

JAQ.: Já půjdu k němu; od těch kajicníků
se mnoho zvědět dá a naučit.

(K Vévodovi:) Vás ponechávám starým hodnostem,
jichž ctnost a trpělivost zasloužily.

(K Orlandovi:) Vás lásce hodné vaší věrnosti.

(K Oliverovi:) Vás statkům, lásce, mocným přátelům.

(K Silviovi:) Vás loži dobře zaslouženému.

(K Prubíkovi:) A rvačkám vás; neb stravy na cestu
má láska tvá jen na dva měsíce. –

Nuž tedy, ať se radovánky slaví,
mne jiné věci než váš tanec baví.

VÉV.: Jen zůstaň, Jaqu' u, zůstaň.

JAQ.: Hry nejsou pro mne; co se potřebuje,
mi vzkazte do své opuštěné sluje.

(Odejde.)

VÉV.: Nuž dále, dále k naší slavnosti;

a vše, jak začlo, skončí v radosti!

(Tanec.)

Doslov

ROSAL.: Není zvykem, aby dívka říkala doslov; ale není to o nic nehezčí než viděti muže, když říká proslov. Pravda-li, že dobrému vínu netřeba věnce, jest také pravda, že dobrému kusu není třeba doslovu. A přec, kde mají dobré víno, vyvěsí pěkný věnec, a dobré kusy získají dobrým doslovem. Ale co si mám počítí já, jež na dobrý doslov nestačím a dobrým kusem se vám zamlouvati nemohu! Nevypadám jako žebračka a prošení by mi neslušelo. Zbývá mi jen snažná prosba k vám; a začnu s ženskými. Žádám vás, ó ženy, pro lásku, kterou k mužům chováte, aby se vám z této hry zalíbilo tolik, co vám k libosti; – a žádám vás, ó mužové, pro lásku, kterou máte k ženám, – a jak pozoruji z vašich potutelných úsměvů, nikdo z vás jich nemá v nenávisti, – aby se vám i ženám dohromady hra líbila celá. Kdybych já byla ženskou, zhubičkovala bych jich tolik z vás, co jich jen má vousy, jaké se mi líbí, pleť, jakou mám ráda, a dech, jenž mi není protivný; a jsem jista, že všichni, kdož mají pěkný vous, hezkou tvář a příjemný dech, za moje vlídné nabídnutí mi budou přátí vše dobré, když se jim zdvořile poroučím.

(Odejdou.)